

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT

54e JAARGANG
SEPTEMBER 1952

No. 9

• • •

VERENIGING
TOT
BEVORDERING
DER
BIJENTEELT
IN
NEDERLAND

• • •

Goedkoper honing produceren

leert U door het volgen van een Cursus. Het kost U per lesuur nog geen dubbeltje. Als er minstens 12 liefhebbers in Uw afdeling zijn, ga dan eens met Uw afdelingsbestuur praten. Maar..... de afdelingssecretaris moet de cursus vóór 15 Sept. bij het Bijenhuis te Wageningen aanvragen.

Wenst U een leerzame winterlezing op Uw afdelingsvergadering?

Ook deze moet vóór 15 September door het afdelingsbestuur bij het Bijenhuis worden aangevraagd. Het behoeft Uw afdeling niets te kosten. Rijk en Vereniging betalen de kosten!

W. v. 't LAND KOOPT à CONTANT

ruwe honing - zuivere honing, ruwe was en zuivere was.

HONINGZEMERIJ BARNEVELD

HONING PERSDOEKEN

van hennepgaren, 1 mtr bij 1.25 mtr, f 17,90 franco p. post.

F. a. O. J. VAN DER BAAN

Touwslagerij - Telef. 2004 - DRACHTEN (Fr.)

WIJ ZIJN STEEDS KOPER van al Uw Honingsoorten en betalen de hoogste prijzen. Ook oude raten en koeken worden door ons gaarne gekocht. Door aanschaffing van onze moderne Kunstraatwals zijn wij in staat om al Uw zuivere was tot de fijnste kunstraat te verwerken.

JASPER'S BIJENPARK - Heerenveen

Gevraagd elk kwantum

RAAT-, SLINGER- en PERSHONING.
RUWE- en ZUIVERE bijenwas.
Zuivere Propolis.

Emballage beschikbaar. — Betaling contant.

Chemische Industrie „ARKADIA”

LOCHEM - Telef. K 6730 - 827

Voor alle bijenteeltartikelen zijn wij Uw voordeligst adres: grote voorraad en lage prijzen!

Onze kunstraat staat aan de spits in kwaliteit en mooie celindruk en wordt door de bijen prachtig mooi uitgewerkt. Prijs per kg f 6,50.

WIJ ZIJN WEER KOPER van eerste soort Slingerhoning, van Koolzaad-, Klaver- en Heidehoning. Ook wel van Pers- en ruwe Honing, droge Raten en zuivere Was. Uw aanbiedingen zo mogelijk met monster en prijs zullen we gaarne ontvangen.

H. T. VAN DAM - BIJENPARK

JUBBEGA (Fr.).

MELLONA

betaalt de hoogste prijzen voor al Uw honing:

Heeft U

heide-raathoning ?

heide-slingerhoning ?

heide-pershoning of

ruwe honing ?

Geeft U ons even bericht en U ontvangt het hoogste bod.

EMBALLAGE STELLEN WIJ BESCHIKBAAR!

FLINKE PARTIJEN WORDEN DOOR ONS AFGEHAALD.

EN contante betaling van de VOLLE waarde

N.V. Bijenstand Mellona te Santpoort

Maandschrift voor

BIJENTEELT

UITGAVE VAN DE VERENIGING TOT BEVORDERING DER BIJENTEELT IN NEDERLAND

*

Verschijnt
de eerste Dinsdag
van elke maand

Redacteur: R. P. Groenveld. Adres Redactie en Administratie: Bijenhuis, Wageningen.
Telefoon 2863, Postrekening 27772.
Commissie van Redactie: A. S. Planting, B. A. v. d. Sande en A. Vink. Adviseurs: de
Rijksbijenteeltconsulenten. Vaste medewerker: Joh. A. Joustra.

VOOR DE GROENTJES van ons GROENTJE

Laatste Bedrijf

ALS de volken weer thuis zijn van de heide, staat niets ons in de weg om al dadelijk de hand aan de slinger te slaan en aldus eens te zien wat de bijtjes voor ons hebben meegebracht.

We zorgen er natuurlijk voor de goede raathoning apart te houden, eventueel in luxe doosjes (die het Bijenhuis u leveren kan) te verpakken en op te bergen op een goed droge plaats. Uitslingeren doen we de minder goed gevulde ramen en eventueel de kantramen uit de onderbak.

Zoals u weten zult is heidehoning een stijve, nogal moeilijk te behandelen substantie en moeten we vóór het slingeren een voorbereiding toepassen, een voorbereiding, die er op gericht is de als taaie propjes in de cellen gekleefde honing vloeibaarder te maken. Dit doen we met een kolb of ericaborstel. Beide toestellen zijn voorzien van een aantal dicht opeen staande metalen pennen, die herhaaldelijk in de gevulde

cellen worden gedreven. Men werkt het gemakkelijkst in een wat warm vertrek, terwijl het in ieder geval aanbeveling verdient kolb of ericaborstel op temperatuur te houden in een pan met warm water. Nauwgezetheid bij de bewerking is wel een vereiste; elke niet geraakte cel blijft hardnekkig haar inhoud vast-

houden. De honing moet volkomen vloeibaar over de raat drijven, wil er met succes geslingerd kunnen worden.

Ook het zeven van de honing eist de nodige zorg, omdat steeds een hoeveelheid stukgestoten celwand wordt meegevoerd. De eerste keer wordt een grove zeef gebruikt voor het opvangen van de grotere ongerechtigheden. Daarna kan, na enige verhitting, met een fijner exemplaar gezeefd worden. De dan zuivere honing wordt onafgesloten op een stofvrije plaats weggezet en na 24 uur afgeschuimd. Hierna de honing goed afsluiten en op een droge plaats opbergen.

Na de honingooft wordt meestal nog gedurende enkele weken wat suiker aan de bijen gevoerd, teneinde op die manier een broednest te krijgen en het volk zo sterk mogelijk de winter te doen ingaan. De eigenlijke „voedselinwintering” begint tegen eind September en wordt zo mogelijk in een week tijds afgewerkt.

Voor een veilige inwintering is het van groot belang op welke wijze het wintervoedsel in de kast wordt opgeborgen. Weliswaar verrichten de bijen zelf dit karweitje, maar de imker moet voor de nodige medewerking zorgen of juist gezegd, hij moet er op letten, dat hij bij de voeding de natuurlijke gang van zaken niet tegenwerkt.

Wat is nu die natuurlijke gang van zaken? Wanneer u al eens een voor driekwart met honing gevuld bijenraampje goed bekeken hebt, dan zult u gezien hebben, dat de honing gewoonlijk zit geborgen in een tegen de bovenlat van het raam liggende

strook, die aan de voorkant ongeveer 5 cm breed is, naar achteren geleidelijk breder wordt tot ongeveer 10 cm in het midden en vervolgens breed uitloopt in het achterste deel van het raam, zodanig dus, dat het leeuwendeel van de honing zich achteraan bevindt. Op dezelfde manier, de enig goede, wordt ook de suikerstroop opgeborgen.

Nu hebben de bijen de gewoonte zich in het najaar steeds op te houden onderin en aan de binnenvóorzijde van hun woning en zich bij het invallen van de winter langzaam, al etende, naar boven te verplaatsen. Zodra

Vóór 15 September formulieren voor subsidie cursussen en lezingen aanvragen bij 't Bijenhuis te Wageningen.

Vóór 25 September moeten deze formulieren ingevuld op het Bijenhuis terug zijn. Later binnengekomen formulieren kunnen niet meer worden behandeld.

Na 25 September kunnen geen suikerbestellingen meer worden uitgevoerd. De suikervoorraad van het Bijenhuis wordt dan door de belastingambtenaren opgenomen.

Vóór 10 October kandidaten H. B. indienen bij het Bijenhuis te Wageningen. Zie blz. 135 van dit nummer.

Foto's

van de maand

10. Onder: Drentse bijenstal in de bijentuin van Midlanda-tentoonstelling te Bilt-hoven. Ingezonden door W. Gerritsen, v. Oosthuyselaan 11a, Driebergen.

12. Onder: Het linker oog van de 3-jarige imker wijst er op, dat bijen niet gesteld zijn op gepeuter in de vlieggaten. Ingezonden door R. Formsma, Garijp 338.

11. Boven: De zwerm was een meter lang en had toch maar één moer. Ingezonden door G. Blaak, Bikbergerweg 27 Huizen (N.-H.).

Aan de drie inzenders is een bedrag van f 2.50 verzonden. Inzendingen voor de laatste serie te zenden aan het Bijenhuis te Wageningen. Alle in het Maandschrift gepubliceerde foto's van de maand dingen straks mede naar de grote prijzen, die door de lezers worden toegekend. Ook de lezers hebben kans op een prijs.

Foto's van bijen, bijenmarkten, bijenstallen, tentoonstellingen, vergaderingen, reizen met de bijen, imkersdag, buitenlandse reizen, alles is welkom, als het maar betrekking heeft op de bijen. Maar... op 10 September wordt de inzending gesloten en in het volgende nummer delen wij mede wat de lezers moeten doen om een prijs te winnen.

(vervolg van pag. 129)

aldaar het voedsel begint op te geraken verhuist de 4 à 5 ramen bezettende tros millimeter voor millimeter naar achteren, waar, zoals we gezien hebben, de meeste voorraad zit. Men moet hierbij in het oog houden, dat de bijen bij wat strenge vorst vrij hulpeloos zijn en bijvoorbeeld niet kunnen overspringen op andere, nog goed gevulde ramen. Het is wel eens voorgekomen, dat bij langdurige vorst een volk van honger omkwam, omdat de nog aanwezige voedselvoorraad onbereikbaar was.

U ziet dus wel, waarde lezer, dat het niet onverschillig is op welke plaatsen het wintervoedsel terecht komt. We moeten er daarom bij het voederen voor zorgen, dat we ons voedertoestel, of het nu een ballonbordje, een Joustra-voederbakje, een omgekeerde literflacon, een voederbakje-Succes of wat dan ook is, niet op het achterste deel van de ramen plaatsen, maar op het midden of nog beter, aan het vooreinde. Zouden we het achter plaatsen, dan zou door de grote drukte van haastig af en aan lopende bijen, die er onder het toestel heerst, juist op de plaats waar de grootste voorraad

moet komen en wel over een breedte van een raam of vier, niets kunnen worden opgeborgen.

In verband hiermede nog een opmerking over de Simplex-kasten. Deze kasten, die vooral des zomers door hun goede uitbreidingsmogelijkheden uitstekend voldoen, zijn door hun te geringe diepte in sommige gevallen voor een veilige inwintering niet geheel safe. Ook hiermede moet rekening worden gehouden.

Tenslotte de hoeveelheid voedsel, die we in het najaar hebben te verstrekken. Per opzetter wordt voor de inwintering gewoonlijk 10 kg suiker beschikbaar gesteld en ofschoon uw volk met bijvoorbeeld 8 kg even goed de winter zal doorkomen, verdient het toch ten eerste aanbeveling de hoeveelheid niet te gering te nemen. Het is zo prettig om, wanneer u in Maart de bijen controleert, te merken, dat er nog voldoende voorraad aanwezig is. Het voederen in de vroege lente, met dikwijls guur weer, is nadelig voor de bijen. Ze worden er onrustig door en vliegen te veel uit, hetgeen u op bijenverlies komt te staan. Geef ze nu het volle pond; u kunt dan gerust zijn, ook wat de vroege lentedagen betreft.

Nijmegen.

A. SMITS.

INGEZONDEN STUKKEN

NAAR EEN GEZONDE BIJENTEELT.

Gaarne wil ik, mijnheer de redacteur, de heer Verschoor van replek dienen op zijn ingezonden stuk in het Julinumnummer van het Maandschrift, naar aanleiding van mijn artikelen: „Hoe maken we de bijenteelt weer gezond?” De heer Verschoor noemt hiertoe drie middelen:

- 1e. meer regeringshulp;
- 2e. reclame;
- 3e. betere bedrijfsmethode en betere bijen.

In mijn artikelen wees ik er reeds op, dat deze middelen, en nog vele andere, sedert de oprichting van onze Vereniging reeds min of meer intensief beproefd zijn, maar de bijenteelt verkeert nog steeds in een zorgwekkende toestand, al mochten de beide oorlogen een tijdelijke opbloei te zien geven.

De heer Verschoor wil deze platgetreden paden nu nog eens weer bewandelen en juist hiertegen heb ik gewaarschuwd; het lijkt me nl. immoreel om de imkers iets voor te spiegelen waarvan men van tevoren wel weet dat het op niets uitdraait.

De Nederlandse honing wordt in het algemeen wel geprefereerd boven het buitenlandse product, zeer zeker! Maar de meeste huisvrouwen zullen ook liever roomboter op hun boterham smeren dan margarine, ware het niet dat het verschil in prijs zo groot is. En zelfs de grootst opgezette reclame zal dit laatste niet kunnen loochenen. Wij imkers zullen realistisch moeten zijn en vooral geen lange tenen mogen hebben, snoep, bromfietsen en auto's ten spijt.

Dat ik met mijn suggestie van de kant der bedrijfsinkers reacties zou krijgen, was te verwachten en blijkt ook wel uit het ingezonden stuk van de heer Verschoor, maar dat behoeft geen beleidel te zijn om ook mijn mening eens naar voren te brengen.

De duizenden (!!!) imkers van de heer Verschoor mogen al een aardige bijverdienste hebben, de tienduizend afgeschreven imkers, zowel in onze als in de andere Verenigingen, nopen tot het verzetten der bakens.

Om de bijenteelt weer gezond te maken dienen we geen hersenschimmen na te jagen, doch een begaanbare weg te volgen!

U, mijnbaar de redacteur, dankend voor de verleende plaatsruimte.

Amersfoort.

J. A. JOUSTRA.

* * *

Geachte Heer Redacteur.

Toen ik in ons Groentje het stuk van de heer Joustra — „Hoe maken we de bijenteelt weer gezond” — las, kreeg ik toch een gevoel van weemoed, dat het met onze bijenteelt al zover gekomen was, dat een oude rot in het vak geen andere uitweg meer zag dan ook maar over te schakelen op de buitenlandse honing. Vijftig jaar geleden zou ik hem vrolijk hebben uitgelachen. Toen waren er uitgestrekte boekweitvelden, die ons de dikke donkerbruine honing gaven; nu zie ik bij uitzondering nog wel eens een akkertje, te nietig om er een korf heen te brengen. Toen waren er onafzienbare heidevelden waaronder veel vochtige, zodat de heidehoningoogst zelden tegenviel. Toen stonden de roggevelden vol korenbloemen, klaprozen, gele ganzebloemen en zovele andere kruiden, onkruiden voor de landbouw, maar voor ons nog waardevol. Toen... zo kan ik doorgaan, maar sindsdien is onze bevolking verdubbeld, zijn hectaren heide — en allereerst de vochtige, in cultuur gebracht, waarbij de kunstmest haar belangrijke rol heeft gespeeld, en in de roggevelden zijn nagenoeg geen korenbloemen meer. De voortschrijdende honger naar cultuurgronden — waardoor de waarde stijgt, doet nog steeds het maar enigszins bruikbare heideveld of woeste terrein verdwijnen, zodat ten slotte alleen de al te droge heiden en de al te woeste gronden overblijven, en juist daarop is de honingooft het wisselvalligst. Wie dacht er vroeger over per spoor of auto zijn bijen een honderd km van huis te zenden? Dat was ook niet nodig; met een boerenwagen, een handkar of een bakfiets gingen ze hoogstens een tiental km ver. Wie wist vroeger van bijenmoordend spuiten van boomgaarden en akkers en wie kende behalve een enkele koekebakker buitenlandse honing?

Wie de systematische verslechtering van de voorwaarden van een lonende bijenteelt zich in de loop der jaren heeft zien aftekenen, alle pogingen en inspanning om daarin verbetering te

brengen ten spijt, die krijgt een moment waarop hij het hoofd in de schoot legt of, zoals de heer Joustra het roer omgooit. De heer Verschoor wil daarentegen verzamelen blazen en doorvechten, daarbij uitgaande van de stelling: wat ge niet opgeeft hebt ge niet verloren. De vraag is, is inderdaad het tijdstip om door de wind te gaan al aangebroken? Hierbij sluit ik mij aan bij de heer Verschoor; en meer imkerbedrijven, die nog gunstig liggen ten opzichte van de bijenweiden zullen zeker nog niet gevoelen voor een omschakeling op alleen amateurisme en buitenlandse honing. Of echter op de duur de heer Joustra geen gelijk zal krijgen, zou ik ook weer niet durven tegenspreken, daarvoor zijn de factoren, die de bijenteelt kunnen beïnvloeden nog te onoverzichtelijk; dat echter voorlopig de voorwaarden nog zullen verslechteren is wel haast zeker. De toenemende overbevolking en haar voeding eisen een nog meer intensieve bodemcultuur. De hooggeprezen industrialisatie zal zich vooral vestigen op niet cultuurgronden, de uitbreiding van de bebouwing zal de heidebijenweide verder doen inkrimpen. Doch aan bevolkingstoename is een grens; mijn persoonlijk inzicht is, dat de industrialisatie zal tegenvallen en niet die vlucht zal nemen als velen hopen. Pas als die grenzen zijn bereikt kunnen we de balans opmaken.

Al ben ik het met de heer Verschoor eens, dat het op dit ogenblik beter is verzamelen te blazen dan de bijenteelt geheel tot amateurschap en de koophandel in buitenlands goed om te bouwen, toch kan ik zijn betoog niet helemaal waarderen. Heer Verschoor, ga eens een kijkje nemen in de arbeidersgezinnen met drie en vier kinderen, van kleine spaarders en gepensioneerden, lees in de courant de faillissementen van de middenstanders en zie eens hoe moeilijk andere groepen in het maatschappelijke leven het hebben, en hoe daar inderdaad ieder dubbeltje moet worden omgekeerd. Ga eens na hoeveel van die sleën van auto's in wezen bedrijfswagens zijn én neem eens een kijkje in de beurzen en portefeuilles van de eigenaren en berijders. En de bromfietsen, hoevelen lopen er op afbetaling, zodra de rage van het nieuwe voorbij zal zijn, wordt ook de bromfiets een bedrijfswagen voor de kleinere man.

Doorvechten, accoord; onze movie bijenteelt is zeker die poging waard.

Wassenaar.

C. MATTERN.

* * *

BESCHERMING VAN DE BIJENTEELT?

Wie, zoals ik, steeds in de veronderstelling verkeerde dat onze bijenteelt beschermd wordt, zal na onze ervaring dit voorjaar in de N.-O. polder en na het lezen van het ingezonden stuk van de heer Merkuur, wel tot de conclusie komen, dat hieraan nog heel wat hapert.

Ondergetekende en met mij enkele leden van de afd. Emmen, Emmer-Compascuum en Nw. Amsterdam, hebben dit voorjaar de bijenvolken geplaatst bij het koolzaad te Emmeloord in de N.-O. polder. Een plaats hiervoor was ons verleend door bemiddeling van de heer Lokken, secretaris van de afdeling aldaar. Met ruim 80 kasten trokken wij er heen, prachtvolken, zoals wij ze maar zelden hebben in deze tijd van het jaar.

Drie dagen, nadat de bijen geplaatst waren, is het koolzaad midden op de dag, bij volle vlucht van de bijen, bespoten, waardoor in één klap alle vliegbijsen totaal vermoord werden.

Persoonlijk had ik er 20 kasten bij, het resultaat is geweest, dat de oogst bijna nihil was met verzwakte volken.

Wij hebben niet geprotesteerd, het helpt toch geen zier, het is vechten tegen de bierkaai.

Voor het ogenblik, als je de toestand overziet, zo indroevig, schiet je gemoed vol en zeg je ook wel lelijke woorden. We hadden gehoopt op volle kasten en het resultaat is nihil. Dat is dan de bescherming van de bijenteelt, laten we het liever de uitroeijing noemen.

En dan n.b. nog te lezen, dat het niet te pas komt, dat de imker, zonder er voor te betalen, profiteert van de bloemen van de staat. Dat zal toch zeker wel een eigen mening wezen van de heer Wietsma? Het is gewoon al erg genoeg, dat de imker geld moet betalen voor een bedrijf, waarvan men van te voren niet kan zeggen, of men ook maar enig profijt zal hebben. Beter is het, de zaak om te keren, dat de verbouwer van koolzaad profiteert van de bijen van de imker, zonder er voor te betalen.

Laat men eindelijk eens tot inkeer komen en de bijenteelt werkelijk beschermen.

JOH. HILVERS,

Secretaris Groep Zuid-Oosthoek Drente.

* Prijswinnaars

Klasse 1: vloeibare voorjaarshoning.

De eerste prijs werd gewonnen door de heer **A. Keetlapper te Goutum (Fr.)**. Hij behaalde 97 punten voor zijn inzending. Na hem kwamen met 96 punten de heren **P. de Vries Pzn. te Dirkshorn** en **Th. Baas te Wollega**. Bij loting werd de tweede prijs toegekend aan de heer **Th. Baas te Wollega**.

Klasse 2: gekristalliseerde voorjaarshoning.

In deze klasse lagen de heren **P. de Vries Pzn. te Dirks-horn** en **A. J. Zwinenberg te Eerbeek** aan de kop, elk met 95 punten. Bij loting werd de eerste prijs toegekend aan de heer **P. de Vries te Dirkshorn** en de tweede prijs aan de heer **A. J. Zwinenberg te Eerbeek**.

Klasse 3: vloeibare zomerhoning.

De beste inzending van de hele tentoonstelling was van de heer **E. Dorrestijn te Abcoude**, die van de jury het hoogste aantal punten kreeg dat mogelijk is, nl. 100. Hij kreeg daarvoor de eerste prijs en een zeer eervolle vermelding. Onmiddellijk op hem volgde de heer **C. G. de Groot te Hazerswoude**, die met 99 punten de tweede prijs verwierf en een eervolle vermelding kreeg.

Klasse 4: gekristalliseerde zomerhoning.

In deze klasse hebben de heren **M. A. te Winkel te Voorst** en **H. Steenbruggen te Deventer** elk 97 punten weten te behalen. Na loting kreeg de heer **H. Steenbruggen te Deventer** de eerste en de heer **M. A. te Winkel te Voorst** bij **Zutfen** de tweede prijs.

Klasse 5: potten heidehoning.

De heer **M. A. te Winkel te Voorst** bij **Zutfen** had voor zijn inzending niet minder dan 97 punten en hij behaalde met glans de eerste prijs. De heer **J. H. Schwieters te Dedemsvaart** kreeg met 94 punten de tweede prijs.

Klasse 6: secties zomerraathoning.

Met 91 punten won het **Bijenhuis te Wageningen** de eerste prijs. De tweede prijs was voor de heer **A. Keetlapper te Goutum** met 85 punten.

Klasse 7: secties heideraathoning.

In deze klasse werd alleen een tweede prijs toegekend voor 75 punten, behaald door de heer **A. J. Zwinenberg te Eerbeek**.

Klasse 8: honingraam zomerraathoning.

De eerste prijs werd toegekend aan de heer **J. H. Schwieters te Dedemsvaart** met 90 punten. Op hem volgde met 85 punten de heer **H. Steenbruggen te Deventer**.

Klasse 9: honingraam heideraathoning.

De heer **A. J. Zwinenberg te Eerbeek** won de eerste prijs met 86 punten, de heer **M. A. te Winkel te Voorst** bij **Zutfen** kreeg met 85 punten de tweede prijs.

Van boven naar beneden:

1. De Belgische senator **Edm. Leysen** is niet alleen een brillant redenaar, maar ook een echte honinggastronoom. Met deskundige blik monstert hij de inzendingen op de honingtentoonstelling.

2. Bij het bekijken van de inzendingen ontwikkelden zich levendige gesprekken. Hier gaat het over wasbodems en honingkoek....

3. Een hoekje van de tentoonstelling. De flacons dragen het voorgeschreven smalle etiketje. De bekroonde flacons zijn bovendien voorzien van de naam van de inzenders. Op elke deksel het door de jury toegekende aantal punten. Vele inzendingen wekten grote bewondering....

4. Voor de raathoning had de tentoonstellingscommissie keurige standertjes vervaardigd. Ongelooflijk mooie, hagelwitte raten waren er te zien in fonkelnieuwe raampjes....

Nationale Honingtentoonstelling

Klasse 10: zuivere bijenwas.

De eerste prijs viel ten deel aan de heer **P. de Vries Pzn. te Dirkshorn** met niet minder dan 96 punten. Met 94 punten volgde op hem de heer **M. A. te Winkel te Voorst bij Zutphen**, die de tweede prijs kreeg.

Klasse 11: honingkoek.

De beste inzending was van de heer **P. Boerdam te Almkerk**, die 97 punten kreeg, maar daar is hij ook koekvakman voor! Tweede werd de heer **H. G. Maagendans te Arnhem** met 88 punten.

De ridder van Rappard-wisselprijs.

Winnaar van de ridder van Rappard-wisselprijs werd de heer **M. A. te Winkel te Voorst bij Zutphen**, die voor zijn inzendingen in 10 klassen 844 punten wist te behalen. Zijn gemiddelde bedroeg dus 84,4 punt. Het hoogste gemiddelde had hij niet: er waren welgeteld 18 inzendingen met een hoger gemiddelde en 21 met een lager gemiddelde.

Het hoogste gemiddelde had de heer **E. Dorrestein te Abcoude** met 100 punten, waarvoor hij een zeer eervolle vermelding kreeg. Op hem volgden, elk met een gemiddelde van 96 punten de heren **G. H. Grijsse te Soest**, **C. G. de Groot te Hazerswoude** en **F. A. M. van Luyk te Wijchen**, die een eervolle vermelding kregen.

Opmerkingen van de jury.

En nu nog een aantal opmerkingen van de jury, waarmee de inzenders volgend jaar hun voordeel kunnen doen.

De etiketten moesten 3 cm van de onderrand van de flacon worden geplakt. Velen hadden het etiket hoger, lager en soms wel scheef geplakt. Dat doet het algemene beeld, dat het publiek van zo'n tentoonstelling krijgt, geen goed en het kost de inzenders punten!

Er waren er, die behalve het voorgeschreven etiketje, nog een ander etiket of een sluit-etiket op de flacons hadden geplakt. Ook dat geeft voor de tentoonstelling geen fraai beeld en bovendien wordt door zo'n etiket een gedeelte van de honing voor de jury onzichtbaar. Deze keer heeft de jury deze fout niet al te ernstig opgevat, maar voor volgende tentoonstellingen mag het niet weer voorkomen. Alleen het voorgeschreven kleine etiketje, op de juiste plaats aangebracht, en verder niets, maar dan ook niets!

Sommige flacons bevatten minder dan de voorgeschreven 450 gram honing. Er waren er ook, die te vol waren en ook dat is een fout. De inlagen mogen in geen geval met de inhoud in aanraking komen.

Zelfs van goed gekristalliseerde honing, die men rustig op de kop kon houden zonder dat er beweging in kwam, was de rand van de flacon niet altijd schoon. Dat is een ernstige fout!

Op menige inzending vloeibare honing dreef een schuimrandje, of, erger, was de hele bovenlaag bedekt met schuim. Het puntental van zo'n inzending gaat direct met een sprongetje naar beneden.

In de klassen voor vloeibare honing waren potten met gekristalliseerde honing ingezonden en omgekeerd. Zo'n vergissing — want dat is het — kost de inzender meteen z'n kans op een prijs.

Sommige hadden oud-model potten gebruikt, een ernstige fout.

Weer anderen hadden in één klasse twee potten met verschillende honing ingezonden. Dat mag wel, maar de jury beoordeelt ze allebei en neemt het gemiddelde. Het is dus verstandiger om van de beste honing twee potten in te zenden, dat geeft meer punten.

Er was een enkele inzending van vloeibare honing, die te sterk verhit was geweest. Een ernstige fout.

Menigeen mag zijn honing wel eens door een vergrootglas bekijken. Hij zal dan zeker besluiten een volgende keer z'n honing beter te zeven. Zeven door een dubbele zeef is beslist onvoldoende, men moet nog een keer na-zeven door kaasdoek.

Wat onze koekbakkers betreft: er was koek met een onaangename nasmaak. Sommige inzendingen waren te sterk gekruid en voor andere was te veel zuiveringszout gebruikt.

Nabeschouwing.

We willen deze eerste beschouwing besluiten met een hartelijke gelukwens aan alle prijswinnaars. Ze hebben hun best gedaan en succes gehad. Laat het voor hen een aansporing zijn om een volgende keer zo mogelijk nog hoger puntental te behalen! **Tenslotte waren er slechts twee flacons op de tentoonstelling waarop in het geheel niets was aan te merken!**

De winnaar van de wisselprijs ook onze hartelijke gelukwensen. Hij dankt deze prijs in de eerste plaats aan het feit, dat hij in vrijwel alle klassen heeft ingezonden. Daarvoor verdient hij zeker grote lof. Zijn punten-gemiddelde lag echter te laag om ons — en natuurlijk ook hemzelf — volledig te bevredigen. Volgend jaar zal hij wel meer mededingers krijgen en hij zal alles op alles moeten zetten om zijn titel van honingkoning te verdedigen. Er waren er nu al die hem dicht op de hielen zaten, en met hogere gemiddelden. Mogelijk achten we het ook dat de schenker van de wisselbeker een nadere bepaling voor de uitloving van de beker zal geven, waarbij aan de kwaliteit hogere eisen worden gesteld.

De inzenders, die het deze keer niet tot een prijs hebben kunnen brengen wensen we een volgend jaar meer succes. De edele wedstrijd is begonnen en voor wie beslist alles op alles zet kan succes niet uitblijven.

De heren te Breda hebben prachtig werk verricht om de tentoonstelling mogelijk te maken en te doen slagen. De inzenders hebben nog al eens tegen de voorschriften gezondigd en dat heeft vooral de taak van de heer Van der Zwaard wel erg moeilijk gemaakt. Hartelijk dank, heren te Breda!

En tenslotte de jury. We hebben uitgerekend, dat zij ongeveer 1200 beoordelingen heeft moeten verrichten en we zijn er getuige van geweest dat ze dat met pijnlijke nauwgezetheid heeft gedaan. Op elke inzending is het puntental aangebracht. Er is klasse voor klasse gekeurd en de inzendingen in elke klasse zijn zorgvuldig met elkaar vergeleken. De jury heeft geen tijd kunnen vinden om te eten en het is nachtwerk geworden. Maar ze heeft pionierswerk verricht en ze heeft dat gedaan op een wijze en met een deskundigheid die boven alle lof verheven zijn. Mej. Brunner, de heren Van Aarst en Van Gool, zeer, zeer hartelijk dank. In die dank betrekken we ook gaarne Mej. Boer, die voor de registratie van het oordeel van de jury zorgde.

Onze buitenlandse vrienden, die ons voor de tentoonstelling monsters honing zonden van de hoofddrachten van hun land, zeggen we daarvoor hartelijk dank. Ze waren afkomstig van Dr. Anna Maurizio (Zwitserland); de heer Karl Maier (Duitsland); F. G. Harmsen (Zuid-Afrika) en Ontario Agricultural College (Canada). Ze waren, samen met andere honingmonsters, tentoongesteld door onze Vereniging. Nederlandse imkers hebben ons reeds honing gezonden van bijzondere drachtbronnen als radijs, koriander enz. Voor toezending van dergelijke monsters, met vermelding van plaats en jaar van oogst, houden we ons zeer aanbevolen. Wie zendt ons b.v. uienhoning, peenhoning, bonenhoning, acacia-honing enz.? Een potje van 100 gram is voldoende. Adres: Secretariaat, Bijenhuis, Wageningen.

Hartelijk dank!

G.

UIT DE JAAGKIEPS

In Beeworld 1952/6 stelt Dr. O. Morgenthaler, Algemeen Secretaris van Apimondia, de vraag: Wat gebeurt er rond Apimondia? Deze vraag kunnen wij ook stellen. In verschillende buitenlandse vakbladen heb ik artikelen hierover gelezen, welke doorgaans niet erg optimistisch waren, maar in ons M.S. en ook op de Algemene Vergadering hebben we daarvan niets vernomen. Toch hebben we een vertegenwoordiger in deze organisatie, daar ik gelezen heb, dat de heer de Roever op de vergadering in Engeland in 1951 een voorstel deed.

Morgenthaler zegt, dat slechts 7 landen op een circulaire van het Algemeen Secretariaat van 8 Dec. 1951, welke aan de organisaties van elk land gezonden was, hebben geantwoord: dit waren Algiers, Cyprus, Frankrijk, Duitsland, Luxemburg, Nederland en Schotland. Engeland en Noorwegen konden dit eerst na de zomer van 1952 doen. Het ging over het opstellen der statuten. Voor Oostenrijk was het een onmogelijkheid om lid te worden, gezien de hoge contributie.

Deze bijdrage is inderdaad een groot bedrag: 50 £ (ongeveer 550 gulden). Welke organisatie zal dit in ons land betalen? Het werk van Apimondia ligt voornamelijk op wetenschappelijk terrein, misschien 'dat onze Regering het voor haar rekening wil nemen?

Dr. Morgenthaler eindigt zijn artikel in genoemd blad als volgt:

„Ondertussen zouden we willen, dat over Apimondia in de nationale bijenvakbladen gediscussieerd werd, alsook in The Beeworld, anders gaat het in Kopenhagen in 1954 als in Leamington (1951), dat er gesproken wordt door personen, die de problemen van onze internationale organisatie niet ernstig bestudeerd hebben. Het is het doel van dit artikel zulk een discussie uit te lokken”.

De naam G. F. Taranov komt men in de laatste tijd herhaaldelijk in onze vakbladen tegen. Taranov is redacteur van het Russische blad: „PCHELOVODSTVO” (Bijenteelt). Uit dit blad worden van de hand van Mrs. M. Simpson regelmatig vertalingen in Engelse bladen opgenomen.

Over het zwermen zegt Taranov:

In het voorjaar zijn van 27 tot 35 bijen nodig om 100 broedcellen te bedekken. Uitlopende bijen blijven op haar raat en zij dringen de oudere bijen daar af. Deze gaan naar de volgende raat en zijn klaar om de koningin op te wachten en te voeden. Veldbijen schenken geen aandacht aan de koningin en deze legt geen eitjes op ramen, waarop geen voedsterbijen aanwezig zijn.

Als met de komst van de zomer de temperatuur stijgt, zijn er minder bijen nodig om het broed te bezetten, maar het aantal bijen stijgt en is spoedig veel groter, dan de behoefte van het volk. De voedsterbijen beginnen dan de koningin voedsel op te dringen. Dit doet haar aanvankelijk meer eitjes leggen, maar spoedig kan zij al het haar geboden voedsel niet verwerken en zij gaat dit weigeren. De voedsters komen nu zeer dicht bij de koningin, één springt op haar rug en schudt H.M. enige seconden zeer oneerbiedig door elkander. Tenslotte gaan de werkbijen moerdooppen aanzetten en wordt de koningin gedwongen hierin eitjes te leggen. Is dit gebeurd dan krijgt de moeder geen voedsel meer. De voedsters hebben dan geen werk en brengen hun tijd in ledigheid door. Het is duidelijk, dat dit de bijen zijn, die zullen zwermen. Bij een proef werden de haalbijen van een volk vóór en na het zwermen geteld. De aantallen stemden overeen.

De werkloze bijen zijn tot 21 dagen oud, maar fysiologisch zijn zij jonger, daar zij geen werk overeenkomstig haar leeftijd hebben verricht.

De vraag is, hoe deze bijen uit het volk te krijgen. Hier-toe maakte Taranov zijn zwermplank.

Hiervan komt in Beecraft 1952/4 bijgaande tekening voor, waarbij Mrs. Simpson een aanvulling op het voorgaande artikel geeft:

De zwermplank bestaat uit twee planken, even lang als de vliegplank en 50 cm breed, deze worden aan één kant zo aan elkander bevestigd, dat de bovenste schuin komt te liggen, zodat de hoogste kant op gelijke hoogte met de vliegplank van de kast ligt.

Het gebruik is als volgt:

De kast, waarvan men de zwerm wil nemen, wordt terzijde gezet en vervangen door een lege kast. Hiervoor komt de zwermplank zó te liggen dat er een ruimte van tien cm tussen vlieg- en zwermplank over blijft. Op de grond, vóór de zwermplank komt een laken. Alle ramen van het volk worden nu op het laken afgestoten. De bijen zullen dan tegen de schuine zijde oplopen;

De zwermplank van Taranov.

(Beecraft 1952/4)

boven gekomen zullen de oudere bijen over de opening van 10 cm vliegen, maar de zwermbijen en de moeder zullen zich onder de bovenste plank van het apparaat verzamelen. De zwerm, die zich zó vormt heeft alle eigenschappen van een natuurzwerm. De voordelen zijn opmerkelijk:

Het ontijdig afkomen van de zwerm en het aanvliegen op een moeilijke plaats wordt vermeden, terwijl de tijd die de jonge bijen in ledigheid doorbrengen, vermeden wordt.

Deze methode werd met succes in verschillende delen van Engeland toegepast.

Taranov heeft nog de volgende proef genomen: hij woog de gemaakte zwerm en gaf deze aan het moedervolk terug. De volgende dag deed hij dit weer, het gewicht was gelijk. Dit werd bij tussenpozen herhaald en het bleek dat het gewicht trapsgewijze toenam tot de tijd, dat de natuurzwerm afkwam.

In Beeworld 1952/6 wordt melding gemaakt van proeven, die een andere Rus, Popov, in het reeds genoemde Russische vakblad heeft bekend gemaakt:

Groep I — 6 proeven. De gemaakte zwermen kwamen in nieuwe kasten op ramen met kunststraat; 3 met succes, één had geen koningin, twee keerden naar de oude kast terug.

Groep II — 2 proeven. De bijen werden gebruikt om zwakke volken te versterken, beide met succes.

Groep III — 2 proeven. Van de zwermen werden nuclei (teeltvolkjes) gevormd, beide met succes.

Bij de proeven die slaagden, begonnen de bijen op de tweede dag te werken.

(Men kan door verdoving jonge bijen in haalbijen veranderen. Zou men hiervan en met de zwermplank geen gebruik kunnen maken? Even voor de hoofddracht worden uit een niet-zwermrijp volk de jonge bijen afgescheiden, na het uitvangen van de koningin, welke aan het moedervolk wordt teruggegeven, worden de bijen verdoofd en deze gaan ook terug naar het moedervolk. Dit zal nu volop haalbijen hebben en heel weinig voedsterbijen).

Volgens de Schweizerische Bienenzeitung 1952/6 werd er in April van dit jaar op de Rosenberg een conferentie gehouden met de bijenteelt-inspecteurs van de verschillende kantons; doel was de ziekte-bestrijding.

Het volgende geval kwam ter tafel. In een magazijn te Bazel liep uit een defect vat geïmporteerde honing de

inhoud weg. Deze werd door bijen gevonden en naar haar kasten gebracht. Gevolg een ernstige uitbreiding van vuilbroed op de omliggende standen. Deze zaak werd bij de overheid aanhangig gemaakt.

Over de bestrijding van de mijtziekte wordt het volgende geschreven: Het gecombineerde gebruik van Frow en zwavel zou de beste resultaten hebben en in het vervolg gebruikt worden. Het vervangen van Safrol, dat aanleiding geeft tot roverij, door methyalsalicylaat geeft geen verbetering. Aandacht zal worden geschonken aan het nieuwe Belgische middel P. K. en de aanbevolen Duitse middelen alsmede aan de biologische bestrijding.

In Der Imkerfreund 1952/6 deelt Dr. Walter Kaeser van het Instituut voor Bijenteelt te Freiburg in Breisgau mede, dat hij na drie jaar zoeken geslaagd is een chemisch bestrijdingsmiddel tegen de mijtziekte samen te stellen. Het zal dit jaar onder de naam Delacon op de markt komen.

In het Maandblad van onze Vlaamse collega's 1952/6 vertelt E. de Meyer nog enkele gevallen, waaruit blijkt dat de werking van het middel P.K. prikkelend werkt op de ontwikkeling van het bijenvolk. Hier volgt er één: Een volk, door de mijtziekte aangetast op de derde graad, werd in Januari 1951 behandeld. In Maart waren juist genoeg bijen aanwezig om 3 tot 4 ramen te bezetten. Het volk was gered en ontwikkelde zich zo, dat de imkeres einde Mei 12 kg honing oogstte. In Juni kwam een zwerm af en einde Juli was de opbrengst nog eens 10 kg.

In Beeworld 1952/1 geeft de Japanner T. Inoul een kort verslag over de bijenteelt in zijn vaderland. De bijenhouders zijn in twee belangrijke groepen verdeeld; de beroepsimkers, welke met hun bijen reizen, en de amateurs, die hun volken bij huis houden. Van de eersten heeft men er 850 met 100.000 volken, terwijl de 18.000 amateurs eveneens dit aantal hebben.

In 1950 was de honing-opbrengst 3.000.000 kg en de was-opbrengst 120.000 kg. Na de oorlog was de honing zeer hoog in prijs, maar is thans weer tot $\frac{1}{3}$ hiervan gedaald.

De Japanners erkennen de waarde van honing niet en deze is geen populair voedsel.

Bastaardbijen worden het meest aangetroffen; maar in afgelegen plaatsen in bergachtige streken wordt de Japanse bij (*Apis Indica v. Japonica*) nog wel gevonden. Deze Japanse bij, die zeldzaam is, kan zich in natuurstaat handhaven.

Algemeen wordt de Langstroth-kast aangetroffen, maar voor de Japanse bij worden nog primitieve kasten (ook nog wel boomstammen) gebruikt.

Drachtplanten zijn o.a. veldkool (*Brassica campestris*), een soort hokjespeul (*Astragalus*), witte klaver en boekweit. In de wouden vindt men tamme- en paardekastanje, japanse linde en acacia (*Robinia pseudo-acacia*). Als vruchtbomen worden genoemd sinaasappel (*Citrus deliciosa*) en een dadelprium (*Diospyros kaki*). Door de oorlog werden veel bossen in de toegankelijke gebieden voor timmerhout gekapt en deze streken werden voor de bijenteelt ongeschikt. In het hart der bergen zijn de wouden nog overvloedige drachtgebieden, maar zij zijn ontoegankelijk en daarom niet geschikt voor een winstgevend bedrijf.

Eén van de meest urgente problemen van de Japanse bijenteelt is het opnieuw beplanten der wouden. Een ander is het verbeteren van het bijenras. Maar de omstandigheden zijn niet erg gunstig.

Bijgaande foto werd door Mr. T. Inoul welwillend voor ons Groentje afgestaan.

In American Beejournal 1952/3 biedt de firma Dadant in een advertentie een nieuwtje aan en wel imkershandschoenen gemaakt met plastic. Deze zijn glad en licht van kleur, zij verminderen de last van propolis, hebben zacht katoen inwendig, zijn afwasbaar, bestand tegen zuur en kokend water, schilferen niet af en worden niet hard.

Het zoontje van Mr. Inoul bij de bijenkasten van zijn vader. Het is voorjaar en de Cosmea staat in bloei.

Koel en aangenaam door ventilatie bij de pols. Zij worden met elastiek aan de ellebogen afgesloten. Deze handschoenen, die \$ 2.75 kosten, laten niet zo licht steken door.

Australian Beekeeping 1952/1 heeft een foto van een reuzenzwerm, lang 2,30 meter en 30 cm in doorsnede: een gevolg van slecht weer in de lente 1949, waardoor alle volken, met inbegrip van de „niet-zwermende”, zwermden. Veertig zwermen waren zo op elkander gevlogen. 18 dubbele kasten werden met de bijen er van bevolkt, slechts 2 hiervan hadden geen koningin.

Jékavé.

Verkiezing Hoofdbestuur

De Hoofdbestuursleden in de groepen OVERIJSEL-OOST, VELUWE, UTRECHT en ZUID-HOLLAND zijn aan de beurt van aftreden. De afdelingen, behorende tot die groepen, kunnen kandidaten stellen. De namen der kandidaten, vergezeld van een door hen ondertekende verklaring dat zij bereid zijn een (her)benoeming te aanvaarden, moeten vóór of op 10 October 1952 bij het Dagelijks Bestuur (adres: Bijenhuis, Wageningen) zijn binnengekomen. Zij moeten getekend zijn door de voorzitter en de secretaris van de kandidaatstellende afdeling.

Breda

„We k
geslaagd
in orde
medewe
Breda k
slotrede

ONGEVEER 600 imkers en imkeressen hadden om 11 uur reeds op hun gemak een kop koffie met een plak koek gebruikt, toen de heer Bode de Imkersdag opende met een kort welkomstwoord en daarna de leiding van deze dag overdroeg aan de algemeen voorzitter, de heer Mr. L. R. J. ridder van Rappard.

Openingsrede.

In zijn openingsrede wijdde de heer van Rappard vanzelfsprekend enkele woorden aan de toestand van de bijenhouderij en met genoegen gewaagde hij van de grote belangstelling die de Regering voor de bijenteelt toont. Zonder in bijzonderheden te treden deelde spr. mede, dat de rationalisatie van het bedrijf en de aanschaffing van moderne materialen door beginnende imkers punten waren, waarover overleg tussen de Minister van Landbouw en de Bedrijfsraad gaande is. Verder wordt zeer veel aandacht besteed aan het wetenschappelijk onderzoek en aan het contact tussen land- en tuinbouw enerzijds en de bijenteelt anderzijds.

De heer van Rappard riep alle aanwezigen een hartelijk welkom toe, een bijzonder warm en vriendelijk woord richtte hij tot de vele Belgische imkervrienden, die ons te Breda met hun gewaardeerde tegenwoordigheid vereerden. Namens het gemeentebestuur van Breda was de loco-burgemeester, de heer Meijs, aanwezig en de heer van der Laan vertegenwoordigde het Ministerie van Landbouw. Verder werden woorden van welkom gesproken tot de beide sprekers, de Belgische „bijen-senator“ de heer Edm. Leysen, en de Rijksbijenteeltconsulent Ir. J. Mommers en tot de vertegenwoordigers der bevriende zusterorganisaties. Dr. Minderhoud, die geheel van zijn ziekte is hersteld, doch nog geen grote vergaderingen kan bijwonen, had zich laten vertegenwoordigen door Mej. Brunner. Onder luid applaus werd besloten Dr. Minderhoud telegrafisch de beste wensen van de imkers en imkeressen aan te bieden.

Een woord van hartelijke dank richtte spr. tot Mej. Brunner en de heren van Aarst en van Gool, die de jury voor de honingtentoonstelling hebben gevormd, „en die zich zo intensief met het beoordelen en proeven van uw inzendingen hebben bezig gehouden, dat ze de eerste weken geen honing meer kunnen zien!“

Loco-burgemeester Meijs en de heer van der Laan beantwoordden de begroetingswoorden van de voorzitter en daarna betrad de Belgische senator, de heer Edm. Leysen, het spreekgestoelte om op de hem eigen brillante wijze iets te vertellen over de bijenteelt in België en Nederland.

Rede senator Leysen.

Vlot en geestig vertelde de senator ons, wat in België op het terrein van de wetgeving door de imkers is gedaan. Honing, die uit het buitenland afkomstig is, moet de aanduiding „vreemde honing“ dragen. Honing, van buitenlandse oorsprong, aan de bijen gevoederd en daarna geoogst blijft „vreemde“ honing.

De Belgische Regering geeft een subsidie van Bfrs. 115.000 per jaar aan de bijenteelt-organisatie en vergoedt Bfrs. 300,— voor korven en Bfrs. 600,— voor kasten met bijen, die in het kader van de bestrijding van besmettelijke ziekten worden vernietigd.

Vervolgens somde spr. op wat Nederland op het gebied van de bijenteelt bezit en wat België moet ontberen: Nederland heeft twee uiterst deskundige bijenteeltconsulenten met een uitstekende staf van medewerkers; de Belgische imkers vragen hun regering met klem om een gelijkwaardige voorziening. Nederland heeft te Wageningen een Bijenhuis, waar belangeloos voor de belangen van de imkers wordt gewerkt en gewrocht. Nederland heeft accijnsvrijdom voor suiker en hun Belgische collega's moeten deze sedert 1940 ontberen. Enkele imkers, die meenden beter vreemde honing dan dure suiker te kunnen voeren, waren oorzaak dat er in 1951 in België 30 gevallen van Amerikaans

was best....!

men deze 23e Imkersdag te Breda zeker rangschikken onder de best hoogtijdagen van onze Vereniging. De organisatie was tot in de puntjes en we zijn de voorzitter van de afdeling Breda, de heer Bode, en al zijn vers hartelijk dankbaar voor deze dag, die we als imkers in de Oranjestad hebben mogen doorbrengen". Zo vatte de heer ridder van Rappard in zijn oordeel van de bezoekers van „Breda” samen.

vuilbroed voorkwamen. Op bepaalde punten is samenwerking tussen de Belgische imkers en hun Nederlandse broeders gebiedende eis. In de eerste plaats moet Nederland vechten voor het behoud van de accijnsvrijdom, dat zal ons onze strijd in België verlichten om bij de unificatie der accijnzen de vurig begeerde accijnsvrijdom te verwerven.

De bespreking in de volksvertegenwoordiging van het door de spreker ingediende wetsvoorstel, om in België het spuiten in open bloemen te verbieden, is verdaagd, omdat men vreest, dat zodanig verbod landbouw en tuinbouw meer schade zal toebrengen dan het ontbreken van het verbod de imkers aan schade veroorzaakt. Bovendien verwacht men dat er een stof zal worden gevonden, die, gemengd door de spuitmiddelen, de bijen van de bespoten gewassen zal afschrikken. In andere landen bestaan dergelijke wetten wel, België en Nederland zullen moeten samenwerken om in hun landen een wettelijke regeling te krijgen en als één van beiden daarin spoedig slaagt, heeft het andere land daarin een krachtig argument om een wettelijke regeling te bepleiten.

Ook moeten we in goede trouw samenwerken om de Belgische imkers het reizen naar het Nederlandse koolzaad en de Nederlandse imkers het reizen naar de Belgische heide mogelijk te maken. Nederland is een ziektevrij eiland in een zee van bijenziekten en Ir. Mommers en zijn staf doen het onmogelijke om de mijtziekte buiten de grenzen te houden. Ze hebben prachtig werk verricht door Zeeuws-Vlaanderen ziektevrij te maken. Aan de hand van een kaart van België toont spr. waar in België de officieel geconstateerde ziektehaarden zich bevinden en aan de hand van een schat van gegevens betoogt de senator op overtuigende wijze, dat deze haarden voor Nederland geen besmettingsgevaar opleveren. Overigens is België niet meer bevreesd voor de mijtziekte, omdat men in „P. K.” een bestrijdingsmiddel gevonden heeft dat afdoende is. Het aantal ziektehaarden is reeds teruggelopen van 42 tot 2 en in 1953 hoopt België de mijtziekte geheel te hebben onderdrukt.

Rede Ir. Mommers.

De voorzitter dankte de heer Leysen voor zijn vrijmoedige rede en gaf het woord aan Ir. J. Mommers, die, zoals de voorzitter reeds had voorspeld, even zijn mening omtrent de mijtziekte-kwestie naar

voren bracht. Volgens deze spreker heeft België ongetwijfeld meer mijtziektehaarden dan officieel bekend is. Als in een bepaalde plaats volgens de burgemeester géén, volgens de veterinaire dienst wél mijtziekte voorkomt, zal het officiële bericht van laatstgenoemde dienst wel als juist moeten worden aangenomen zolang het niet wordt herroepen. En als we de berichten in het Vlaamse Maandblad mogen geloven, komt ook in Belgisch Brabant en Belgisch Limburg mijtziekte voor, hoewel de veterinaire dienst deze gevallen niet vermeldt. Men zie dan ook de Nederlandse maatregelen niet als maatregelen die tegen België gericht zijn. In Nederland mogen óók geen bijen van besmet naar onbesmet gebied worden vervoerd. Wij sluiten geen **landsgrenzen** af doch dammen slechts **ziekte-**

BIJ DE FOTO'S.

Links boven: Een deel van de gezellige Oranjezaal, waar we een voortreffelijke Brabantse koffiemaaltijd gebruikten.

Boven: „Honingkoning 1952”, de heer M. A. te Winkel te Voorst bij Zutphen, neemt de wisselbeker in ontvangst uit handen van de schenker, Mr. L. R. J. ridder van Rappard. Wie zal de volgende winnaar zijn? Als de heer te Winkel volgend jaar de beker wéér wint, krijgt hij die in eigendom. Maar gemakkelijk zal hij het niet hebben! Links onder: Mej. Brunner, biologe van de Bedrijfsraad, poseert even voor onze fotograaf, geflankeerd door twee even charmante Zeeuwse imkeressen. We hadden zo graag mevrouw Drijer er bij gehad in haar typische Rijssense dracht....

Hiernaast: Voorzitter Bode, de centrale figuur van de Imkersdagcommissie, vriendelijk, correct, zakelijk, uitstekend organisator....

haarden in. Spr. hoopt verder dat het middel van Koch afdoende zal zijn, doch de tijd zal dat moeten leren. Over de koninginneteelt, zijn eigenlijke onderwerp, vertelde Ir. Mommsen op vlotte en populaire wijze een aantal bijzonderheden, die niet algemeen bekend zijn. De meeste imkers weten b.v. niet, dat een koningin zeer dikwijls niet éénmaal, doch tweemaal of zelfs vaker paart. Koninginnen, die 2000 of meer eitjes per dag kunnen leggen, zijn zeldzaam, de meeste brengen het niet verder dan 1500.

Volgens de Amerikaanse deskundigen is de kleur van de bijen van zeer weinig belang; de opbrengst is veel belangrijker. Voortgezette inteelt heeft tot gevolg dat een stijgend percentage van de geproduceerde eitjes geen levensvatbaarheid heeft.

In Amerika teelt men met behulp van K. I. zuivere lijnen, die echter voor de praktijk geen waarde hebben. Uit paringen tussen bijen uit verschillende lijnen krijgt men echter kruisingen, die voor de praktijk zeer waardevol zijn.

Ambrosiushoeve is begonnen met proeven, om de eigenschappen der bijenrassen beter te leren kennen. Wil het onderzoek waarde hebben, dan moet worden gewerkt met groepen van 80 volken van elk ras, dat men wil vergelijken. Voor het vergelijken van 4 rassen heeft men dus 320 volken nodig. Een moeilijkheid is, dat onze volken vreemde moeren zo slecht aannemen en dat aangenomen en eierleggende vreemde moeren dikwijls plotseling uit de volken verdwijnen.

Import van bijen is gevaarlijk. Zelfs bijen met officiële gezondheidsattesten uit landen met een zeer goede en strenge keuring, bleken bij aankomst ernstig ziek te zijn. We hebben echter op Ameland en Schiermonnikoog gelegenheid om van de aanwezige vreemde rassen voort te telen, zodat we geen import nodig hebben. De waarde van de koninginnen is gedeeltelijk vast te stellen aan de hand van uiterlijke kenmerken. Een goede koningin moet groot zijn, met een lang, tamelijk spits achterlijf. Ze moet slanke tailles en lange poten hebben. Ze moet veel en goed aaneengesloten broed maken. Volgens de Amerikaanse deskundigen is, zoals gezegd, de kleur van weinig belang.

De **voorzitter** dankte de beide inleiders voor hun leerzame en toch zeer populaire voordrachten.

Zijn voorstel om een telegram te zenden aan H. M. de Koningin vond luide bijval. Er was een telegram van de voorzitter van onze Engelse zusterorganisatie. Dr. Barnes, binnengekomen, waarin hij ons een prettige Imkersdag wenste. Namens de Imkersdag — inbegrepen de echtgenote en kinderen van Dr. Barnes, die de Im-

kersdag medemaakten — werd een telegram met beste wensen en hartelijke groeten aan Dr. Barnes gezonden.

De namiddag: Breda viert feest....

Na een wandeling door de stad vonden we in de Oranjezaal een voortreffelijke koffietafel aangericht. Over de prijzen van de honingtentoonstelling, die daarna door de voorzitter werden bekend gemaakt, schrijven we elders in dit nummer.

De gehele verdere middag hadden we om de honingtentoonstelling te bekijken en daarvan is een zeer druk gebruik gemaakt. De belangstelling was groter dan we hadden durven verwachten. En toen was er nog ruimschoots gelegenheid om ook andere tentoonstellingen te zien en te genieten van het vele moois en aantrekkelijks op en buiten het feestterrein.

Thee en slotrede.

Onze zorgzame gastheren vermoedden, dat het weer, dat zich aanvankelijk minder gunstig liet aanzien, een langdurig verblijf op het feestterrein minder aantrekkelijk zou maken en ook daarop was gerekend, want in de Oranjezaal konden we onder het genot van een kopje thee prachtige staaltjes van acrobatiek van de Tardona's en de Valco's gadeslaan. Vooral de prestaties van de 14-jarige Bartje vielen zeer in de smaak.

Zelfs het, aanvankelijk dreigende, weer was ons echter gunstig en we hadden onze regenjassen thuis kunnen laten.

In zijn slotwoord dankte de **voorzitter** de afdeling Breda voor haar voortreffelijke gastvrijheid en voor de uitstekende organisatie van onze 23e Imkersdag, die in alle opzichten een succes geworden is. Dat een zo groot aantal dames naar Breda gekomen was om door haar tegenwoordigheid de aanblik van onze Imkersdag zoveel vriendelijker te maken, stemt tot grote blijdschap en de harmonie in de imkersgezinnen is zelfs zo groot, dat mannen en vrouwen eendrachtig honingkoeken bakken voor onze tentoonstellingen. Al deze dames, die niet alleen delen in onze feestvreugde, doch die feestvreugde in grote mate verhogen, zullen zeker in het komende jaar ook delen in de vreugde van het bijenhouden, de vreugde van het oogsten en het goed en degelijk behandelen van die oogst. Als we op de inzendingen van de prijswinnaars van onze tentoonstelling alleen de namen van de mannen vermeld hebben, dan geeft dat een verkeerd beeld; de vrouwen moeten voor minstens de helft delen in de eer en het succes, die hun man ten deel gevallen zijn, aldus spreker.

Laten we in het besef, dat we één zijn in bewondering voor de grootheid van de Schepping en in liefde voor de schoonheid van de natuur naar onze woonplaatsen terug keren, laten we in volhardende trouw aan onze mooie vereniging ons enthousiasme overdragen aan hen, die niet met ons mee gekomen zijn naar Breda en laten we afscheid nemen met het stellige voornemen om, als we in het leven worden gespaard, elkaar weer te ontmoeten op onze volgende Imkersdag!

„De vrouwen moeten voor minstens de helft delen in de eer en het succes, die hun man ten deel gevallen zijn”, zei de voorzitter. Mevrouw Maagendans neemt de medaille voor een uitstekende honingkoek in ontvangst, al stond de inzending dan ook op naam van haar man, die op de achtergrond toekijkt...

Winterlezingen en cursussen

Formulieren voor het aanvragen van winterlezingen en cursussen kunnen tot 15 September bij het Bijenhuis worden aangevraagd. De ingevulde formulieren moeten bij het Bijenhuis te Wageningen worden ingediend vóór 25 September. Zie de volledige gegevens in het Maandschrift van Augustus 1951, blz. 128 en October 1951 blz. 163.

MIJTZIEKTE

in Seeland en Zeeland

In mijn vorig artikel over de vraag of het nut heeft dat de imker van het bestaan van bijenziekten en van de bestrijdingsmogelijkheden wat afweet, heb ik verschillende punten aangeroerd zonder hierop dieper te zijn ingegaan.

Het was meer een algemene beschouwing met verwijzing naar hetgeen in Zwitserland theoretisch en praktisch in een tijdsverloop van bijna 30 jaar m. n. ten opzichte van het wezen der mijtziekte was verworven en welke wegen waren in te slaan om deze te bestrijden.

Het was een verwijzing naar een bijenziekte, waarbij de imker de volle gelegenheid krijgt zich af te vragen of hij, waar hij ook woont, zich geen rekenschap heeft te geven van de betekenis dezer ziekte en of hij bij de maatregelen ter bestrijding geen actieve rol heeft te spelen.

Waar deze ziekte in ons land voor 't eerst officieel werd geconstateerd in 1934, heeft zich van toen af een stukje geschiedenis gevormd, waarvan in verband met het voorkomen en de bestrijding na 1945 door ieder, die zich voor het lot van de bijenteelt in Nederland interesseert, niet alleen gaarne kennis zal worden genomen, maar het ook als een bijdrage zal zien, waarvan een nuttig gebruik kan worden gemaakt.

Ik hoop te kunnen aantonen, dat om goed vooruit te kunnen zien, men ook achterom moet willen kijken, dat men met fouten of tekortkomingen in het verleden, voor de toekomst zijn voordeel moet doen.

En nu heb ik boven dit artikel de namen genoemd van twee gelijklopende gebieden, het eigen Zeeland en het Seeland, dat ook een provincie van Zwitserland zou kunnen worden genoemd en waar voor het eerst in 1928, de boze ziekte werd geconstateerd.

Wij vinden in de Schweizerische Bienenzeitung van 1934 (No. 2) het jaar dus waarin ik in Zeeland voor het eerst de ziekte vaststelde, een beschrijving van de 6-jarige ervaring, die zo interessant en leerzaam is, dat ik gemeend heb, een goede greep te doen door beide landstreken in dit punt met elkaar te vergelijken. Toen men in het Zwitserse Seeland plotseling met de ziekte kennismaakte en met Engeland, waar reeds enorme schade door het heersen dezer ziekte was geleden, voor ogen, daar zag men ook in Zwitserland de bijenteelt met de ondergang bedreigd en besloot men de meest uitgebreide en radicale bestrijdingsmaatregelen toe te passen.

In 40 gemeenten met 400 imkers en 6000 volken werd een totaal-contrôle verricht van elk volk 20—30 bijen; op 13 standen met 114 volken werden er 442 stuks ziek bevonden. Geen bestrijdingsmiddel was bekend. Tot totale afzwaving der besmette standen werd besloten.

In 1929 herhaald onderzoek, 5 nieuwe gemeenten besmet, 83 volken van 9 standen werden afgemaakt. Ondertussen waren in 1928 proeven genomen met het bestrijdingsmiddel door de Engelsman Frow ontdekt en was hiermede een belangrijk succes verkregen. Het middel werd ook in Seeland aangewend en bij herhaald onderzoek bleken de volken vrij van de ziekte te zijn. Maar telkens kwamen er nieuwe haarden aan het licht, elk jaar weer op andere plaatsen. Na een 4-jarige bestrijding meende men de ziekte meester te zijn. Maar, zo verzucht dan de schrijver met een bekend woord: „Met de machten van het noodlot is geen eeuwig bondgenootschap aan te gaan!” Bij een imker, die tegen de wettelijke voorschriften toch uit een besmette grensstreek had ingevoerd, werd de ziekte vastgesteld. In 1932 meende men vrij te zijn, maar de lijdenskelk was nog niet ledig. Op een stand, die in 1929

was afgezwaveld, waren weer 8 van de 10 aangekochte volken ziek. Toen werden in 7 omliggende gemeenten alle volken, 1265 in getal, aan de Frowse behandeling onderworpen.

Als oorzaken der uitbreiding en besmetting werden steeds aangenomen het vervliegen van stand op stand, en het opzetten van wilde zwermen. Ook in de handel zag men een belangrijke bron van besmetting.

De schrijver besluit dan met de verwachting, dat ook, al is de voortgezette contrôle negatief, men met de behandeling der volken nog jarenlang zal hebben voort te gaan.

Elf jaar later schrijft deze zelfde Seelander naar aanleiding van het ongunstig verloop ener totaal behandeling als gevolg van een winter met een zeer lange koudeperiode en vorst, dat de Frowse methode bij hem toch nog steeds even hoog staat aangeschreven. Hij zag in deze bestrijdingswijze na 20-jarige ervaring nog steeds de enigste weg tot een uiteindelijk volledig succes. Zolang er geen ander middel is, zal men trouw blijven aan dat van Frow. Als bewijs van vertrouwen werd een gebied met 6200 volken wederom aan een totaalbehandeling onderworpen. Beseft men wat dit alles betekent?

En richten we nu onze aandacht op het heersen der ziekte in Zeeland, waarover ik in het bijenblad van de jaren 1934 en 1935 alsmede in de jaarverslagen der Rijksseruminrichting enige artikelen schreef.

Overduidelijk hebben de Zwitsers het gezegd, dat de ziekte jaren op een stand of in een streek aanwezig kan zijn, vóór zij door de imker wordt „ontdekt”. En de Zeeuwse ervaring bevestigt deze uitspraak voor 100%, hetgeen uit het volgende overzicht der jaarverslagen mag blijken.

Verslag 1934. Januari 1934 wordt het eerste geval in Oostburg geconstateerd.

Toen deze kwade tijding bekend werd, belegde het actieve bestuur van de afd. Oostburg onder leiding van hun voorzitter, de heer Hoolhorst, die bioloog is, een samenkomst, waarop een 90-tal leden door schrijver dezes op de hoogte werd gebracht, wat dit voor de bijenteelt te betekenen had. Men besloot tot het nemen van krachtige maatregelen, te beginnen met een algemene navraag en contrôle.

Het bleek, dat van een 4-tal imkers met 28 volken er in 1933, 8 stuks waren gestorven.

In 1934 stierven gedurende de contrôle-tijd van de imkers alsnog 26 volken. Op deze standen was het ziektecijfer van 10—100%.

Vier van deze imkers hadden de laatste jaren zwermen en koninginnen uit België aangekocht. Het was bekend dat in België ook sterfte voorkwam. Onderzoek van twee monsters uit Suffelaere in Oost-Vlaanderen was mijtziekte-positief. Volgens deskundige mededelingen was de ziekte in België reeds in 1930 geconstateerd.

De contrôle werd bij 86 bijenhouders met 315 volken verricht; deze woonden allen in het westelijk deel van Zeeland. De behandeling naar Frow der besmette standen werd persoonlijk door de voorzitter uitgevoerd. Het resultaat was, dat in September geen enkel volk positief mijtziekte vertoonde. Bij één imker, waar niet behandeld was, waren 3 volken ziek, resp. met 16, 27 en 6 stuks van 30 bijen. Hieruit werd de conclusie getrokken, dat de behandeling doeltreffend was geweest.

Herhaalde contrôle in Mei 1935 was weer negatief behalve de onbehandelde stand. Het betreffende ver-

slag eindigt aldus: De bestrijdingsmaatregelen werden in hun geheel door de afdeling Oostburg georganiseerd en uitgevoerd, ook geldelijk. Daarbij hebben alle leden onder de energieke leiding van de voorzitter der afdeling hun volle medewerking verleend. Hun verzoek om elk jaar alsnog een controle te doen plaats hebben, kan mede als een bewijs hiervan gelden. Het was er nodig, want in Mei 1936 bleek er weer een stand besmet te zijn. In Augustus werden 10 omliggende standen onderzocht, waarvan 5 lijdende met respectievelijk 1, 2, 4, 2 en 2 volken.

Toen is in October de Frowse behandeling weer toegepast bij 14 imkers met 81 volken, met gevolg dat in het voorjaar 1937 alle behandelde standen vrij waren, een kleine onbehandelde stand werd afgemaakt. In Juli 1938 bij controle weer 2 standen ziek. Het plan tot voortzetting der behandeling vond geen algemene bijval meer, te meer waar door de toepassing in het vorig jaar een paar volken waren gestorven.

Toen werd op grond van deze verdeelde mening in het rapport de wens uitgesproken, dat het overweging verdiende, dat de Staat zich met de bestrijding had te bemoeien met event. dwingende maatregelen.

In 1939 weer twee gevallen in Oostburg, geen maatregelen, wederom gewezen op Staatsinmenging. In 1940 nog zieke standen en de opmerking, dat ook de verdachte standen in behandeling dienden te worden opgenomen.

In 1941 werden de voorstellen tot behandeling der positieve standen niet aanvaard op grond van het feit, dat gedeeltelijke behandeling geen doel kon treffen. Waar elke mogelijkheid tot dwang, hetzij van de zijde van de Staat of van de Vereniging ontbrak, had men zich bij dit standpunt neer te leggen. Schade werd in deze tijd niet ondervonden en men wilde de risico van nadelige gevolgen der behandeling en de last niet meer dragen.

In 1942 maak ik in mijn jaarverslag de opmerking, dat tegen deze ziekte bijna in elk land krachtige maatregelen worden genomen. In Zwitserland, reeds 1 jaar na het optreden der ziekte, dit was dus in 1923, werd zij in de wet opgenomen, terwijl dit in ons land nu nog niet het geval is. Dit feit mag als een sprekend bewijs worden aangemerkt, dat de bijenteelt-organisaties in Nederland het belang van het nemen van maatregelen nog niet voldoende hebben ingezien. Waar dus niets gedaan wordt om deze ziekte, welke waarschijnlijk op beperkte schaal voorkomt, behoorlijk aan te pakken en uit te roeien, integendeel door het achterwege laten van ook maar de eenvoudigste maatregelen, volop gelegenheid bestaat zich uit te breiden, zal de Staat

eindelijk moeten ingrijpen. Het is in het belang van de Nederlandse bijenteelt te hopen, dat dit tijdstip niet veraf is.

1943: Mijtziekte is dit jaar niet geconstateerd geworden hoewel in de toekomst wel zal blijken, dat deze ziekte door het achterwege blijven van bestrijdingsmaatregelen, zich naar verschillende kanten zal hebben uitgebreid.

In mijn laatste rapport schreef ik, dat in 1944 wederom mijtziekte in Zeeland is vastgesteld.

„Interessant zijn deze gevallen in verband met de verspreiding, welke deze ziekte schijnt te nemen. Te Biervliet en zelfs te Koewacht, ten Oosten van de Braakman (het water, dat Zeeuws-Vlaanderen in twee delen verdeelt) aan de Belgische grens gelegen werd een ernstig geval waargenomen. Daarna in IJzendijke. Alle plaatsen dus, ver verwijderd van de oorspronkelijke haard. Het geval Koewacht doet import van uit België vermoeden. Hoe dit zij, nogmaals moge hier, evenals in vorige jaargangen, worden gewezen op de noodzakelijkheid deze ziekte van Staatswege te gaan bestrijden.” In dit jaar vindt men dus de bevestiging van mijn voorspelling in 1943.

Gelukkig is het in 1947, 15 jaar na het eerste optreden, zover gekomen. De Staat kan nu ingrijpen, in mijn vorig artikel wees ik naar aanleiding hiervan op een en ander.

Het laatste rapport, der Rijksseruminrichting, dat over 1948, vermeldt een onderzoek van 477 volken met 8 positieve, terwijl er dit jaar (1951) o.a. wederom in Koewacht een geval is vastgesteld.

Uit voorgaand overzicht kunnen verschillende conclusies worden getrokken. Wij zouden, gezien het feit, dat aan de andere zijde der grens de ziekte heerste, kunnen aannemen, dat van hier uit steeds nieuwe infecties hadden plaatsgegrepen. En de kansen waren er, er zijn sprekende voorbeelden. Ik zou willen wijzen op het feit, dat in Zeeland sinds jaren veel Krainer koninginnen zijn ingevoerd; of die misschien ook wat op hun geweten kunnen hebben? Zeeland zou zijn portie dan wel hebben gekregen!

Maar de mogelijkheid was er natuurlijk ook, dat de verspreiding van niet-onderkende standen heeft plaats gegrepen, terwijl het zelfs niet is uitgesloten, dat, ondanks de behandeling, de mijt in het volk niet tot de laatste was gedood en de enkele overlevenden zich opnieuw weer hadden vermeerderd; op dit laatste kom ik hierna nog terug.

En moet men hieruit dus besluiten, dat de gevolgde behandelingsmethode had gefaald of niet doeltreffend is, dus van weinig betekenis?

Wij willen deze methode eens nader bekijken. Zij is, gelijk hiervoor reeds enige malen vermeld werd, genoemd naar de ontdekker Frow, een Engelsman, die het omstreeks 1928 voor het eerst publiceerde, waarna het zijn weg onmiddellijk naar Zwitserland vond. Het principe is, dat in de kast een vluchtige vloeistof wordt gebracht, die in staat is de mijten te doden en hun nakomelingschap, maar de bij niet schaadt.

Wij willen hier in hoofdzaak onze aandacht richten naar de waarde als bestrijdingsmiddel en een verklaring zoeken van de oorzaken der tegenstrijdigheden, die men bij de bestrijding heeft waargenomen.

Naast de methode van Frow zijn er nog een paar andere met een vluchtig zwavelpreparaat, de methode van Rennie genoemd en met een stof, die methylsalicylaat heet. Daar ik alleen van de Frowse methode ervaring heb, wil ik mij hiertoe bepalen.

Zoals men in voorgaande aanhalingen uit de rapporten kan lezen, is in Oostburg en omgeving in 1934, 1935 en 1937 de methode toegepast en bleken bij eerste controle na de behandeling de volken negatief te zijn, tenminste de controle wees uit, dat de volken, voorheen positief, nu negatief waren. Het contrast was te opvallend dan dat men dit niet zou wijten aan de behandeling.

Reeds herhaaldelijk is gewezen, ook in het vorige artikel, op hetgeen in Zwitserland in bijna 30 jaar is bereikt, waar het pro en contra betreffende de waarde van het middel naar alle richtingen is onderzocht en

Tijdens een praktische les van een door de afd. Beetsterzwaag gegeven cursus werd deze foto genomen. Geheel links de leraar, de heer Y. Stienstra. Er zijn al meer afdelingen, die een eigen lesbijenstand hebben, maar Beetsterzwaag was zeker een van de eerste. — Lezers, die een cursus willen volgen moeten dat direct van hun afdelingsbestuur opgeven, vóór 25 September moeten alle stukken in Wageningen zijn.

beproefd geworden. Men heeft vooraanstaande imkers hun ervaringen laten publiceren, enkele sombere oordeelvellingen en twijfelachtige, maar ook geestdriftige en overtuigende uitspraken kan men bij 10-tallen in hun bijenblad lezen.

Omtrent de mijtdodende werking bestaat geen verschil, maar zoals ik hiervoor reeds opmerkte, is deze werking volledig, wordt alles, wat mijt is, en onder alle omstandigheden, gedood?

Doch de andere, niet minder belangrijke kwestie is de uitwerking van het middel op het volk. Dit punt willen we eerst onder ogen zien.

Als wij de verschijnselen aan het volk bij toepassing der behandeling waarnemen, daar zal ieder moeten toegeven, dat zij een sterke reactie kan opwekken. Er kunnen optreden: roverij, verstoring van de winterrust, verhoogde voedselopname, roer, sterfte, ook door verhongering ten gevolge van verplaatsing van de tros. Het is gebeurd, dat honderden volken na de behandeling wegstierven.

Als wij roverij noemen, dan begrijpt elke imker dat er in het driftenleven van het volk een ernstige stoornis is opgetreden. Dat leven, dat een der mooiste kanten van het bijenleven is en van welks samenhang toch vaak zo weinig notitie wordt genomen. Die stoornis betekent onvermogen tot verdediging. Of dit verlies optreedt, doordat de nestgeur wordt vervangen door de geur van het middel of, dat de zoete smaak ervan de bijen zou aantrekken of dat zoals de bekende Engelse imker Broeder Adam meent, de bijen door de inwerking van de damp een soort verdoving ondergaan, willen wij in het midden laten. Er is voor deze laatste mening wat te zeggen, als we de verklaring vernemen, waarop ik hier niet nader inga. Maar dit vermogen kan zodanig worden uitgeschakeld, dat men wel heeft gezegd, dat het is of de bijen bij elkaar op dracht gaan.

Een andere ongunstige omstandigheid is het afsterven van het broed, speciaal het open, tengevolge van het niet meer bedekt blijven van het broed door verplaatsing der bijen, die zich zo ver mogelijk verwijderen van de plek, waar het middel is gedeponeerd.

Deze twee nadelen hebben er toe geleid, dat men noodzaak is de behandeling in de broedloze tijd te verrichten. Dus of in het late najaar of in het vroege voorjaar. Daar in deze zeer gevoelige perioden bij lage temperaturen, terwijl het volk zich voor de aanstaande winter rust gaat voorbereiden of in het voorjaar zich nog niet daaruit heeft losgemaakt, belangrijke stoornissen van deze rust teweeggebracht kan worden, is het duidelijk, dat hierdoor de behandeling aan bijzondere voorwaarden moet voldoen.

De ervaring heeft dan ook geleerd, dat hierbij met talrijke levensfuncties van het bijenvolk rekening moet worden gehouden. Wij weten welk een onverbreekelijk verband er bestaat tussen in- en uitwendige levensomstandigheden. De volkomen afhankelijkheid van de weersgesteldheid doet het volk op deze verandering reageren. Als een volk gezond is en men laat het aan de natuur over, grijpt niet teveel in, behandelt niet teveel, dan loopt het nog wel. Maar als dat leven, die harmonische samenwerking tussen die talrijke levensdriften wordt bedreigd of verstoord, hetzij door gedachteloos of ruw ingrijpen, hetzij door het blootstellen aan de inwerking van geuren, die de samenbindende nestgeur verlammen, dan wordt het oppassen. De denkende en ervaren imker begrijpt dit en dat brengt de zeer belangrijke consequentie met zich, dat de behandeling met het Frowse middel alleen aan deze soort imkers moet worden toevertrouwd of onder hun leiding moet plaats hebben.

Het is niet mijn bedoeling, de methode van behandeling hier te beschrijven, slechts enkele hoofdpunten.

1e. Streng verband tussen hoeveelheid van het middel en de kastruimte in acht nemen, niet te zwakke en niet te sterke dampvorming. De deskundige Zwitser zegt: „het effect der behandeling is minder afhankelijk van de hoeveelheid van het middel, die men neemt, dan van degeen, die verdampst”, — veelzeggend woord!

2e. Een schijnbaar simpele zaak is de plaatsing van

het middel, die zodanig moet zijn, dat de damp de tros niet doet verhuizen; gevolg hiervan kan zijn, ontvluchting uit de winterzit en verwijdering van de voedselvoorraad met verhongering als laatste hoofdstuk.

3e. Tijdens de 10-daagse behandeling moet het volk volkomen in het donker worden gehouden, zodat uitvliegen niet plaats heeft, ook niet bij stijging der temperatuur, dit ter voorkoming van roverij.

4e. Kwaliteit, kwantiteit en ligging van het voedsel moeten aan de hoogste eisen voldoen. Waar in Zwitserland veel woudhoning, d.w.z. bladluizenhoning het wintervoer is, dat gemakkelijk roer opwekt, ligt het voor de hand, dat indien lange koudeperioden de bijen vasthouden, in dit land vaak zeer grote verliezen kunnen optreden. Wij kennen hetzelfde van heidehoning, dat ook een slecht wintervoer is. Oude heide-imkers zeiden niet ten onrechte, dat bij dit voer de bijen éénmaal per maand een vliegtag moeten hebben, anders dreigt roer. Terwijl de vertering, ook van onbepelbaar voedsel (dus gewone suiker) door de behandeling groter is dan normaal en dus ook hierin bij gebrek aan vliegdagen reeds een gevaar kan zijn gelegen, kan ook een te grote voorraad gevaarlijk worden, daar deze de tros te ver naar beneden kan drukken en te dicht op het middel, waardoor onrust kan ontstaan. Kastvorm en raammaat spelen hierbij natuurlijk een rol.

5e. Gelijk reeds opgemerkt werd, moet de periode en het tijdstip, waarin de behandeling dient te geschieden, met zorg worden gekozen. Daarvoor is een zeer nauwkeurig medeleven met de weersgesteldheid een eerste vereiste. Elk land, elk klimaat heeft weer andere weersomstandigheden. Gebleken is, dat zowel najaar als voorjaar hun voor- en nadelen hebben. Ook hier spreken inzicht en ervaring het laatste woord.

6e. Van grote betekenis is de sterkte van het volk. Waar in een zwak volk de levenskrachten uiteraard zwak zijn, alsmede de verdediging tegen ongunstige invloeden, gaan bij de behandeling vele van de zwakke volken te gronde. Deze zijn overigens ook waardeloos. En staan we nu nog een ogenblik stil bij de uitwerking op de mijt. Ondanks het besliste en door niemand meer betwiste feit, dat de mijt door het middel gedood wordt, is men toch van mening, dat sommige volken na de behandeling niet steeds volledig mijtvrij zouden zijn geworden. De oorzaak hiervan zoekt men in de eerste plaats in de omstandigheid, dat ingeval reeds een sterke trosvorming tot stand is gekomen er in het hart van de tros nog bijen zouden zitten, welke in onvoldoende mate met het middel in aanraking komen. Morgenthaler wijst er op, dat er zieke bijen zijn, waarvan de luchtbuizen zodanig verstopt kunnen worden door mijten, larven, eieren en verteringsresten, dat de damp geen of onvoldoende toegang vindt.

Als derde oorzaak wordt genoemd de mogelijkheid dat, evenals bij de fruitboomparasieten, waarbij de taaiste exemplaren aan de dodende bespuiting zouden kunnen ontkomen en dus het parasitisme doen voortbestaan, ook bij de mijt een zodanige factor een rol zou kunnen spelen. Al deze mogelijkheden zijn aannemelijk, wellicht zijn er nog andere.

In elk geval is men het er in Zwitserland over eens, dat één behandeling beslist onvoldoende is, een volgend jaar moet zij nogmaals herhaald worden. Het moet gaan, zegt een bijeninspecteur in Seeland (Lüthi Sch. B.Z. 1946) als bij de ooftbouwer, die jaarlijks zijn bomen bespuit; ook wij moeten elke herfst onze plicht doen, daartoe behoort ook het behandelen van onze bijenvolken met het Frowse middel. In Engeland, waar elk 5de volk mijtziek is, weet men ook niet anders.

En dan komt vanzelfsprekend ook aan de orde de behandeling der verdachte standen.

En hoever men de verdenkingszone moet nemen? Ieder begrijpt, dat dit op grond van langjarige en teleurstellende ervaringen een punt is geworden van veelzijdige gedachtenwisseling en van strijd; dit laatste vooral

als de behandeling een min of meer ongunstige uitslag heeft gehad. Waar streken met twee tot zesduizend volken aan een totale behandeling werden en worden onderworpen, begrijpt men tevens, welke verstrekkende maatregelen er moeten worden genomen.

Uit de eisen, die een afdoende behandeling stelt, zal het aan een ieder duidelijk zijn, dat men deze bij het eerste optreden der ziekte niet zonder meer aan de imker overlaat. Dat heeft men in Zwitserland ook tot in de grond begrepen.

Als men leest van de organisatie ener massa-bestrijding, hoe, met een bijeninspecteur aan het hoofd, een geschoold personeel de behandeling inleidt en uitvoert, nadat de vóór-controle heeft vastgesteld, in welke conditie de volken verkeren, daar wordt het duidelijk, wat een doeltreffende bestrijding betekent. Maar niet alleen dit geschoolde personeel moet het doen. De imkerschap zelf moet niet alleen meewerken, maar zo geïnteresseerd zijn bij het slagen der maatregelen, dat zij uiteindelijk alle verantwoordelijkheid op zich wil nemen. En dat kan, als dat personeel maar werkelijk „geschoold” is. Dit werk kan niet automatisch gebeuren, een bijenvolk is geen machine, hier moet werkelijk toewijding voor het werk aanwezig zijn. Een weten, dat dit heel moeilijke werk — moeilijk, omdat het zo veelomvattend en langdurig is — alleen door mensen kan worden verricht, die beseffen, waarom het gaat. In 1946 schrijft **Morgenthaler**, en dit woord wordt nog eens in 1949 herhaald: „Bij de mijtziektebestrijding zij de zelfhulp van een goed voorgelichte imkerschap het doel”. Hieruit mag zonder veel gevaar voor misvatting worden geconcludeerd, dat het zonder deze niet veel zal uithalen.

Vatten we het voorgaande nog eens in het kort samen, dan kunnen we constateren dat:

1e. de bestrijding der mijtziekte met behoud van het volk mogelijk is; 2e. dat deze bestrijding vrij ingewikkeld is en voorop stelt een goed inzicht in de levensvoorwaarden van het bijenvolk, dus een goed imkerschap bij degenen die de behandeling uitvoert; 3e. dat de organisatie der bestrijding geschoolde krachten vereist en een levendige belangstelling bij de imkers. Als het uiteindelijk doel zal zijn de Nederlandse bijenteelt voor een voortschrijden der ziekte te behoeden, zal ter plaatse, waar de ziekte heerst, deze moeten worden uitgerooid.

Tot de middelen daartoe kan niet worden volstaan met de opvlammende haarden te doven, waar men uit een lange ervaring weet, dat het vuur blijft smeulen en er dus telkens hernieuwde uitbraken zullen volgen.

Besmette en verdachte streken moeten aan herhaalde behandeling worden onderworpen, ook al zal het 99% of nog meer volkomen gezonde volken betreffen.

Daaraan is onverbrekkelijk verbonden, niet alleen contact met het Belgische imkerschap, maar een grondig plan van samenwerking met de waarborg van radicale uitvoering.

Over deze uitvoering zou veel zijn op te merken.

Wat betreft de grondige voorlichting heb ik in mijn vorig artikel alsmede in dit een en ander geschreven. Ook de kostenkwestie zal een belangrijke rol spelen. Dat in verband hiermee het bestrijdingsplan zeer goed gefundeerd moet zijn, ligt voor de hand. Uitgangspunt hierbij moet wel zijn de betekenis der bijenteelt in ons land. Wat is ze waard? Welk economische belang heeft ze? Moet ze met alle middelen in bloeiende staat worden gehouden? Zou het de moeite nog wel eens waard kunnen worden geacht, dit belang nog eens precies uit te meten? Zal de Staat zijn steun eventueel niet laten afhangen van de vraag, wat de imkers zelf voor hun zaak over hebben?

Tegenover de bestrijdingsmethode, waaraan dit artikel is gewijd, dient nog met een enkel woord de afmaakmethode te worden genoemd. Dat dit systeem slechts een zeer beperkte waarde heeft, zelfs een zeer gevaarlijke kant kan hebben, is uit onze kennis, die we gaandeweg omtrent het voorkomen en de verspreidingswegen hebben verkregen, genoegzaam duidelijk geworden.

Waar, zoals in Zeeland, reeds 20 jaar geleden de ziek-

te voorkwam en blijkens de laatste aangiften haar gebied zich steeds uitbreidt, terwijl hoogstwaarschijnlijk de ziekte ook nog steeds aan gene zijde der Belgische grens woedt, daar mogen we gerust achter de waarde van het afmaken een vraagteken zetten. Het zal wellicht de uitbreiding kunnen vertragen, maar van uitroelen kan geen sprake zijn. Nog in 1945 haalt **Morgenthaler** de bestrijding door middel van afzwavelen in Seeland (met een S.) aan in de jaren 1928—'34, waarvan hiervóór sprake was en die hij als mislukt kwalificeert. En om de grote sommen gelds, maar bovenal om de ondoeltreffendheid, wijzend op het onvermogen de ziekte in een volk met een laag percentage met zekerheid vast te stellen, gezien het onderzoek van 20—30 bijen per volk. Als deze onderzoeker zegt, dat zelfs een onderzoek van 100—500 bijen per volk geen waarborg geeft, iets eigenlijk, wat een kind kan duidelijk worden gemaakt, daar mogen wij allen zonder voorbehoud instemmen met deze uitspraak.

En waar bij dit systeem de controle het leidend beginsel moet zijn, zou dit steeds weer, tot St. Jutmis misschien moeten worden aangewend? Wat een zee van tijd en kosten en wat is de uitkomst?

Slechts een doeltreffende, voortgezette behandeling met het Frowse middel over enige jaren, kan een streek waarlijk vrij van de ziekte maken, gepaard gaande met de maatregelen, hiervoor beschreven.

Tot heden, menen wij, dat de mijtziekte nog slechts in Zeeland voorkomt. Maar laat dit de rest der Nederlandse imkerschap, indachtig aan het verloop der ziekte in Zwitserland, als een teken zijn om op zijn hoede te wezen en haar stem krachtig te doen horen.

Tot slot wil ik nog even terugkomen op mijn werkzaamheden in Zeeland in de jaren 1934 tot 1940. Dat hier toentertijd geen blijvend resultaat is verkregen, is, gezien de Zwitserse ervaringen, als vanzelfsprekend te achten. Mijn opmerkingen aangaande de besmettingsbronnen en het verloop alsmede de verschillende mogelijkheden, die een direct succes vrijwel uitsluiten, verklaren dit resultaat voldoende.

Maar op zijn minst mag het als een proefneming gelden, als een afdoend onderzoek op de betekenis van de Frowse behandelingsmethode, waarmee anderen hun voordeel kunnen doen.

Misschien had ik nog méér de trom moeten roeren om de Staat der Nederlanden en zijn raadgevers op het gebied der bijenteelt, alsmede de Vereniging ter Bevordering van de Bijenteelt te wijzen op het gemis van verantwoordelijkheid om een dergelijk gevaar te dulden, zonder dat met kracht werd ingegrepen. Ik wil in het midden laten of het wat gebaat zou hebben. Mijn waarschuwend stem liet ik elk jaar, steeds duidelijker horen, waarvan de jaarverslagen der Rijks-seruminrichting de getuigen zijn. Dat men niet geluisterd heeft, wil ik mijnerzijds zonodig aanvaarden als een tekort, waaraan zich anderen dan in deze tijd mogen spiegelen en dat tot een prikkel moge worden voor een krachtige, succesvolle aanpak der ziekte. Dit is ook de **hoofdaanleiding** voor mij geweest tot het schrijven van dit artikel.

Dr. A. WINKEL.

Wij bieden de schrijver en de lezers onze verontschuldigen aan voor de late plaatsing van dit artikel; plaatsruimtegebrek maakte het ons onmogelijk het onmiddellijk na het eerste artikel (Januari-no.) op te nemen.

Red.

AFDELINGS-BESTUREN :

Een cursus kost haast niets,

Een lezing is zelfs gratis.

Schrijf NU aan 't Bijenhuis

En niet als het te laat is!

DE MYSTERIEUZE MOERDOP.

Op gevaar af uitgelachen te worden, zouden wij onderstaande naar voren willen brengen, misschien weet een oudere imker er een bevredigende verklaring voor.

5 Juli '52. Kast 3. Benedenbak doppen op één na weggesneden.

14 Juli werd dit volk gecontroleerd, waarbij bleek, dat de dop nog niet was uitgelopen. Daar de tijd hiervoor al verstreken was, werd de dop geopend met een scherp puntig mes. Toen er een klein gaatje in het deksel was zagen wij door de opening iets zwarts bewegen. Voorzichtig werd de opening groter gemaakt en daar zagen wij, dat de moer met het achterlijf naar de opening, dus met de kop naar de basis zat, en vervolgens, dat de moer geen moer, doch een doodgewone werkbij was.

Dat de bij tijdens het openen in de dop gekropen was, is onmogelijk. Trouwens, als er een werkbij ingeglijpt was, zou er toch eerst de moer uit hebben moeten komen, wat dan wel een erg stille moerwisseling geweest zou zijn, daar wij beiden alle aandacht voor de dop hadden.

De dop werd zeer voorzichtig gedemonteerd om te zoeken naar valluiken of geheime panelen, doch niets van die aard bleek, de dop was aan de punt gaaf. Wel vonden wij binnenin, bij de opening, wat witte korrelige stof, welke veel gelijkenis vertoonde met het afval van moerpasta (honing-suikerdeeg) wat we vinden in de voedertrog der bevruchtungskastjes.

Kast 3 had een eierleggende werkbij, daar het moertje op de bevruchtingsvlucht verloren was gegaan. Er werd een raam eitjes van een bepaalde moer ingehangen en zoals gezegd, werden 5 Juli de doppen op één na verwijderd.

Betreft het geval hier de imitatie van een fragment uit de opera Aïda? Werd de eierleggende werkbij ingemetseld na een flirt met een ongewenste dar? Wij weten hier geen verklaring voor.

17 Juli begon dit volk zó sterk te vliegen, dat het op

zwermen ging gelijken. De gehele vliegplank zat vol stertselende (wat een raar woord) bijen, welke met de kop naar de vliegopening, in boogvorm stonden opgesteld. Wij veronderstelden daarom dat dit wel een bevruchtingsvlucht geweest zal zijn.

20 Juli zagen we bij controle het moertje, zodat, wat dit aangaat, de zaak wel in orde is.

Gaarne zouden wij willen vernemen of andere imkers iets dergelijks hebben meegemaakt en vooral het hoe en waarom.

Rotterdam.

SNIEDER en STOUT.

Particulier Secretaris
van H. M. de Koningin

C 3074/52/V

SOESTDIJK, 23 Augustus 1952

Aan de Heer Voorzitter der Vereniging
tot Bevordering der Bijenteelt in
Nederland
te

GORINCHEM

*Hare Majesteit de Koningin heeft mij opgedragen
U ten zeerste te danken voor Uw zeer gewaardeerd
telegram, Hare Majesteit toegezonden tijdens de jaar-
lijkse Imkersdag, te Breda gehouden, uitgaande van de
Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland.*

De Particulier Secretaris van
Hare Majesteit de Koningin,

(w.g.) W. J. Baron van Heeckeren
van Molecaten.

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek te zenden aan
het Bijenhuis te Wageningen.

Vraag 47: Zwermproblemen.

De 3 jaar oude moer van een van mijn zwaar bevolkte kasten begon eind Mei plotseling zeer onregelmatig te leggen, waarom ik haar op 27 Mei 's avonds verwijderde. Uit een ander volk nam ik 28 Mei 's avonds een raam met gesloten moerdop en hing dit in het moerloos gemaakte volk. Op 30 Mei 's avonds hoorde ik de jonge koningin tuten. Op 6 Juni, 2 uur, kwam er een grote zwerm van de bewuste kast met de jonge koningin, die 30 Mei geboren was, want ik had 5 Juni 's avonds deze kast geheel gecontroleerd en de doppen weggenomen. Was dit een bruidswerm? Op 6 Juni 's avonds heb ik de zwerm weer in de kast laten marcheren en omdat ik het volk naar de klaver wilde brengen, heb ik het op 10 Juni 's avonds overgehangen in een reiskast. Ik zag toen de jonge koningin lopen, er zaten nog geen eitjes in de cellen, wel deed ze alsoof ze ze leggen wilde. Op 13 Juni heb ik de volken naar de klaver gebracht, maar ik heb de oude koningin in een moerhuisje weer in dezelfde kast gedaan met de gedachte dat de sterkste wel zou overblijven. De volgende dag lag de gemerkte oude moer dood voor de

kast. Op 17 Juni, 11 uur, word ik opgebeld dat er een zwerm is afgekomen, 's avonds bleek me door wit maken der bijen, dat het de jonge koningin was, die reeds eerder heeft gezwermd. Alle broed was uitgelopen, de cellen mooi gepoetst, voldoende voer. Wat is de oorzaak geweest?

G. J. W. te E.

Antwoord: De zwerm op 6 Juni zal een bruidswerm zijn geweest. Wel waren door U op 5 Juni de doppen verwijderd, maar het volk was geheel in zwermtoestand. Het gevaar is in zo'n geval groot, dat de bruidsvlucht ontaardt in zwemerij.

Het zwermen op 17 Juni kan het gevolg zijn geweest van aangezette doppen op eitjes van de oude moer (die u op 13 Juni ingebracht had) of het is nogmaals een bruidswerm geweest. Al heeft de oude moer maar korte tijd in het volk vertoefd, zij heeft misschien toch kans gezien enige eitjes te leggen.

U hebt nl. twee fouten gemaakt en wel:

1. door veel te spoedig na het ont-nemen van de oude moer het volk een gesloten dop te geven, nl. reeds na 1 dag;
2. door in het volk, toen het een jonge (onbevruchte) koningin had, de oude (leggende) moer te brengen.

Het geven van een gesloten dop had moeten wachten tot 8 à 9 dagen na het verwijderen van de oude moer en nadat alsdan alle reeds aangezette doppen waren verwijderd. Bovendien had u daarvoor geen raam mogen bezigen, waarin zich open broed bevond. Het teruggeven van de oude moer had achterwege moeten blijven of de jonge onbevruchte koningin had eerst moeten worden verwijderd.
S.

Vraag 48: Wie mag bomen rooien?

Ik bewoon een woning, die eigendom is van de Gemeente. Het houtwerk van deze woning is verveloos en rot, volgens mij wegens gebrek aan onderhoud, volgens de gemeentelijke instantie omdat voor het huis twee lindebomen staan. De Gemeente wil deze bomen vellen. Ik heb als bezwaar aangevoerd dat de bomen niet de oorzaak zijn van het euvel, dat omhakken voor mij waardevermindering van het gehuurde perceel betekent, wat te vergelijken zou zijn met het omhakken van een of meer vruchtbomen in mijn boomgaard.

Welke houding kan ik, als imker, het beste aannemen?

J. H. K. te H.

Antwoord: Natuurlijk verzet ieder rechtgeaard imker zich tot het uiterste tegen het vellen van honinggevend bomen. Het lijkt echter geen twijfel, dat het houtwerk van een

huis, dat gedeeltelijk onder een paar zware bomen staat, meer van vocht bomen te lijden, dan wanneer dit niet het geval is. In hoeverre vraagstuk zich rechtens tegen het veilen van de bomen kan verzetten is moeilijk te beoordeelen. Indien de bomen niet op de door hem gehuurde grond staan, heeft hij daarover in het geheel geen zeggenschap. Staan zij daar wel op, dan zullen vermoedelijk in het huurcontract daaromtrent bepalingen voorkomen. Indien ook dit niet het geval is, zijn de bomen, als zijnde onroerend goed, eigendom van de Gemeente en heeft deze daarover de beschikking. Een beroep op waardevermindering gaat zeker niet op. Het lijkt gewenst dat het afdelingsbestuur de betrokken instantie wijst op het belang van de bijenteelt, zeker in zo'n landelijke gemeente, en op de noodzaak tot het instandhouden van bijenweide. M.

Vraag 49: Wanneer worden haalbijen voor de voorjaarsdracht geboren?

Op welk tijdstip worden bijen geboren, die overwinteren en aan de voorjaarsdracht nog kunnen meedoen? W. R. te D.

Antwoord: Bijen, die overwinteren, zijn hoofdzakelijk in Augustus, September en October geboren. Voor zover deze de winter goed doorkomen, nemen zij ook aan de zeer vroege voorjaarsdracht deel. In het laatst van April of begin Mei zijn echter nagenoeg alle overwinterde bijen verdwenen en vervangen door jonge bijen, die na de winterrust geboren zijn. In streken met vroege dracht verloopt dit proces sneller dan wanneer de volken eerst later tot ontwikkeling komen. S.

Vraag 50: Is een geknippede koningin minderwaardig?

Wat is uw oordeel over het knippen van koninginnen? Het voorkomt wel dat de koningin bij het zwermen met de zwerm meegaat, maar heeft het geen nadelige invloed op de leg? M. J. V. te M.

Antwoord: Het knippen van de koningin heeft, wanneer dit doelmatig geschiedt, geen nadelige invloed op de leg voor het eerstvolgend seizoen. Wel wordt aangenomen dat de nuttige levensduur van de koningin door het knippen meestal wordt verkort. S.

Afdelingsberichten

AFD. VEENDAM

Vrijdag 25 Juli ging plotseling van ons heen ons geacht bestuurslid en mede-oprichter van de afd. Veendam en Omstreken

DE HEER H. ZUIDERWEG

in de leeftijd van 61 jaar. Zuiderweg verzorgde een groot aantal volken en vond ook nog steeds gelegenheid om iemand met raad en daad terzijde te staan. Hij zal altijd als een trouw medewerker in onze herinnering blijven.

P. Westervander, secr.

AFD. ZWOLLE

Met leedwezen geven wij kennis dat onze zeer geachte vriend en medelid,

DE HEER H. HORBEEK

op 17 Juni j.l. is overleden.

Hij was geboren in 1879. Trots was hij er op reeds als jongen een goed imker te zijn geweest en dit zo lang zijn krachten het zouden toelaten te zullen blijven.

Trouw bezoeker van onze vergaderingen had hij, dank zij zijn veeljarige praktijk als imker, veel stof tot praten en kon hij een rijke ervaring ten dienste stellen van zijn medeleden en vrienden en in het bijzonder van de beginnenden.

Wij zullen hem missen, doch blijven gedanken als een oprechte en hulpvaardige vriend.

Namens het bestuur van de Afdeling Zwolle,
G. Visscher, Secretaris.

AFD. ZOETERMEER

Met leedwezen ontvingen wij het bericht van overlijden op 1 Juli 1952 van onze oud-secr.-penningmeester

DE HEER P. J. VAN HERWIJNEN

Hij bereikte de leeftijd van 64 jaar. Van de oprichting onze afd. af heeft hij steeds een bestuursfunctie vervuld.

Wij hebben in hem een actief medewerker verloren, die zeer veel voor onze afd. heeft gedaan en wiens huis altijd open stond voor vergaderingen en praatavonden.

Mogen de nabestaanden de kracht vinden, het voor hen zo zware verlies te dragen.

Hij ruste in vrede.

Namens het bestuur,
P. Lengkeek, secr.

AFD. BEETSTERZWAAG EN OMSTR.

Maandag 28 Juli had de laatste praktische les plaats van de bijenteeltcursus onder leiding van de heer Y. Stienstra te Leeuwarden. Jammer was, dat het deze middag geweldig regende, terwijl de andere lessen juist telkens prachtig weer hadden getroffen.

De laatste theorieles in Maart was, onder het genot van een kopje thee, voornamelijk besteed aan het bespreken en draaien van een prachtige biefilm, die ons gratis geleend was door de V.S.-ambassade. Als een bewijs hoe de lessen van de heer Stienstra in de smaak vielen, moge gelden, dat er deze winter door de 15 deelnemers heel weinig verzuimd is, terwijl de enige deelnemer, mevr. v. d. Vlucht uit Hemrik, speciaal een woord van hulde toekomt, daar zij, weer of geen weer, op geen enkele les afwezig was.

AFD. BUNNIK-HOUTEN

Op 4 Juni maakte onze afd. een geslaagde excursie naar België. Bezocht werden het bedrijf van Jos Mees te Herenthals, waar de leden vol bewondering waren over alles wat zij te zien kregen. In Lier werd de Zimmertoren bezocht, dit alles onder de perfecte leiding van de heer v. d. Broek uit Soesterberg.

Ook de tuinbouwschool te Vilvoorde werd niet vergeten, met een fruitteeltbedrijf in Mercktem, waar we rondgeleid werden door prof. v. Cauwenberghe en ir. Coomans, de Rijkstuinbouwconsulent aldaar. De avond werd doorgebracht in Brussel.

De zomeractiviteit bestond uit het werven van nieuwe leden. Aan pasbeginnende imkers werd een gratis zwerm verstrekt, evenals aan die leden die geen bijen meer hadden, 4 nieuwe leden konden worden ingeschreven. Van de fruitveiling Houten ontvingen we een subsidie van f 25.—. In September zal nog een praktische les worden gehouden. De uitgave van ons afde-

lingsorgaan Bijennieuws kon uitgebreid worden van 4 op 8 pagina's. Men kan zich hierop abonneren à 80 ct. per jaar. Over te maken op postgiro 533359 t.n.v. C. Pater Jzn., Bunnik. Tenslotte wordt medegedeeld dat door huiselijke omstandigheden de heer J. Westendorp zijn functie als secretaris heeft neergelegd. Het secretariaat wordt voorlopig waargenomen door de heer C. Pater Jzn., Achterdijk 26, Bunnik, tel. K 3405-272. C.P.

AFD. LEERSUM

Tegenwoordig kijken vele imkers naar hun bijenstand met de gedachte: moet ik ze nog langer aanhouden of de zaak opruimen. De liefhebberij is er wel, maar het profijt ontbreekt en eenieder weet uit eigen ervaring hoe voldaan men is wanneer we eens een mooi partijtje honing slingeren.

Toch hoeven we niet te wanhopig: er zijn werkwijzen die zeker tot een jaarlijks terugkerend succes leiden. Dat zag onze afd. op 19 Juli bij de heer A. v. d. Brink te Renkum, die na ± 40 jaar imkeren zijn eigen methode gevonden heeft, welke weinig werk vraagt, sterke volken geeft zonder zwermneigingen. Wanneer men zover is dan kan het niet anders of we krijgen honing.

Twijfelende imkers, (ook in onze afdeling) heb geen 40 jaar met afwisselend succes, maar volgt een beproefde methode na, dan zullen de klachten over spuiten, natte zomers, dure suiker enz. niet meer gehoord worden.

De secr. B. T. Andeweg.

BIJENMARKT DRACHTEN

Onze vijfde bijenmarkt in Drachten op 29 Juli kan goed geslaagd genoemd worden: de aanvoer was heel wat beter dan verleden jaar, n.l. 54 volken, waarvan 28 in kasten, 21 in ronde korven en 5 in boogkorven.

De handel verliep bevredigend: aanvankelijk iets traag (misschien door de minder mooie heidevooruitzichten), maar tenslotte was bijna de gehele aanvoer verkocht. Ronde korven brachten ± f 10.— op, boogkorven f 15.— en kastvolken tussen f 15.— en f 35.—, al naar gelang van de kwaliteit.

Verder werd er wat was- en raat- en slingerhoning verhandeld. Misschien is het aan te bevelen een volgend jaar een aparte verkoopgelegenheid voor honig in te richten, want er waren onder het talrijke publiek heel wat huismoeders, die speciaal om de honig waren gekomen.

De meeste prijzen verkreeg de heer S. Posthuma uit Huizum, n.l. die voor de grootste aanvoer, de beste kast en de beste boogkorf, terwijl de heer A. v. d. Wijk van Surhuisterveen de grootste koper was. De beste ronde korf was van de heer A. Adema te Drachten.

Inhoud:

Voor de GROENTJES van ons	
Groentje	129
Foto's van de maand	130
Ingezonden stukken	131
Prijswinnaars Nationale	
Honingtentoonstelling	132 133
Uit de Jaagkieps	134
Breda was best.....!	136 137
Mijtziekte in Seeland en Zeeland	139
De lezer schrijft	143
Vragenrubriek	143
Afdelingsberichten	144

SPEURBIJTJES

f 1,50 per 20 woorden, elke 4 woorden meer 30 cent, bij vooruitbetaling. Giro: 27772, Bijenhuis, Wageningen. Inzenden vóór de 20e der maand.

MELLONA betaalt de **hoogste prijs** voor al Uw honing. Vraagt onze condities.

TE KOOP: 30 stuks goedbevolkte **Bijenkasten** en twee **Korven** met honing, bij: G. ASBREUK, Beckumerweg 21, Hoeve (Gem. Haaksbergen).

Voor betere en fijnere honingsoorten betalen wij betere **honingprijsen**. Brieven met opgave hoeveelheid, liefst met kl. monster aan Bijenstand DE KOERSHOF, Diepenveen. Voor zomer- en heideraathoning hoogste kiloprijs.

TE KOOP: 7 g. o. h. **Albertikasten**, geheel compleet. Met of zonder bijen. K. SINGER, Oude Kanonsdijk 66, Zutphen.

TE KOOP: **Carnica Koninginnen**, in 3-raams kastje met Bijen, teelt 1952 Schiermonnikoog. Prijs f 15,- plus f 3,- voor kastje of franco terugzenden. G. J. THIELE, Nieuw-Schoonebeek.

SPOTKOOPJE: **Complete imkersinventaris**, opruiming om gezondheidsredenen. Stal uitneembaar in 6 dln, ook geschikt voor kippenhok; 5 goed bevolkte kasten achterbehandeling, prima; Herzogslinger 3 br. r.; electr. insmelter enz., enz., moet weg! Van EEKEREN, Gorssel.

Contante betaling voor de volle waarde van al Uw honing geeft N.V. BIJENSTAND MELLONA te Santpoort.

TE KOOP: 20 best bevolkte **Bijenkasten** en 8 **Boogkorven** met gehele zomerdracht er in. A. PLUIM, Donkerbroek 306 (Fr.).

TE KOOP GEVRAAGD: 50 kale **Volken**, **Heideslinger**, **Pers** en **Raathoning**. Wij geven de hoogste prijs. H. STEENBRUGGEN, Zwolseweg 203, Deventer.

TE KOOP WEGENS OPRUIMING: 2 goed bevolkte **kasten**, 4 lege kasten met toebehoren, 2 lege **korven** en enig gereedschap. D. KUYSTEN, Lekerweg 23, Wijdenes.

TE KOOP: **Volken** op 5 ramen uit het broednest. Maak zelf uw kast voor f 2,-. Werktekening f 1,-. Giro 43795, S. CANCRINUS, Dwingelo.

TE KOOP GEVRAAGD: alle soorten **bijenhonig**, alsmede ruwe en zuivere **bijenwas**. L. BAKKER, Pesserstraat 24, Hoogeveen, Tel. 2702.

Voor **Heideraathoning** betaalt MELLONA fantastische prijzen. Ziet Uw voordeel!

Het Leven der Bijen

door Dr. Ir. A. MINDERHOUD
Ieder Imker moet het leven der bijen kennen om met succes bijen te houden en dit boekje is een juweeltje op dit gebied. Daarbij is de prijs zeer laag gehouden n.l. f 1,50.

Wil men verzekerd zijn zo'n exemplaar in zijn bezit te krijgen dan bestel men spoedig.

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

Als er een R in de maand is, wordt er honing gegeten. Het publiek koopt graag zijn honing rechtstreeks van de imker. De imker geniet als vakman vertrouwen, hij kent zijn product, hij heeft dikwijls de grootste keus en kan zijn klanten geheel naar smaak bedienen.

Duizenden mensen wachten op U

Ze willen iets horen over het leven der bijen, ze willen uw stal eens bekijken, ze willen weten wat het verschil is tussen slingerhoning en raathoning, ze willen de verschillende soorten honing, die U aan te bieden hebt eens zien en proeven en slaan van de soorten die hen het beste smaken gaarne een kleine voorraad op.

Ze vinden het prettig nog eens bij U terug te komen om nog meer over het leven der bijen te horen; het worden klanten voor het leven, die straks reeds uit eigen beweging komen vragen of de nieuwe koolzaad- of linde- of korenbloem- of klaver- of heidehoning er al is.

Maar ze kunnen U niet vinden!

U kunt alle marges en winsten van de tussenhandel zelf verdienen en alle kosten voor vracht en werkloon. Daarvoor behoeft U alleen maar aan de mensen, die naar U zoeken, te laten weten dat U er bent en waar ze U kunnen vinden. Reik daarom aan alle mensen waarvan U verwacht dat ze honingklanten kunnen worden een honingfoldertje in kleurendruk uit. Het bevat een uiteenzetting omtrent de voedingswaarde van honing, de resultaten van een honingkuur in een kinderziekenhuis en ruimte om uw naam en adres in te stempelen of te laten drukken. Ze kosten U per stuk maar twee centen. Door zo'n honingfoldertje persoonlijk aan de toekomstige klanten af te geven zegt U als het ware tegen hen:

Hier ben ik!

Dat kunt U trouwens ook aan uw klanten laten weten door uw correspondentie te sluiten in een enveloppe, die aan de achterzijde bedrukt is met een suggestieve honingreclame. Enveloppen moet U toch kopen en de reclame-enveloppen van de vereniging zijn niet duurder dan U ze in de winkel koopt, ze kosten per honderd f 1,25.

Bovendien kunt U de aandacht van de mensen, aan wie U brieven schrijft, op onze, op uw goede Nederlandse bijenhonig vestigen door bij uw correspondentie een briefinlage Daalder in te sluiten, die niets weegt en die per 100 stuks maar één kwartje kost. Ook daarop kunt U uw naam en adres stempelen.

Uw Vereniging doet alles om het honingprobleem tot een oplossing te brengen. Maar het zou zoveel gemakkelijker gaan als de leden, die honing te verkopen hebben, bij het Bijenhuis te Wageningen het reclame-materiaal bestelden dat de Vereniging hen tegen kostprijs levert. (Dat neemt niet weg dat U aan het Bijenhuis te Wageningen óók de voorwaarden kunt vragen waarop het uw honing overneemt!).

EEN BRON VAN ENERGIE

is Uw honing: in een potje honing is voldoende warmte samengebracht om 16 liter water aan de kook te brengen! (Vertel het eens aan de mensen, waarmee U in aanraking komt!)

Zo'n bron van energie is ook de imker, zijn zorgen richten zich in deze maand op het vakkundig verzorgen van zijn bijen en het resultaat is even verbluffend: hij brengt volken door de winter die in het voorjaar 1953 klaar zijn om een grote oogst binnen te halen.

En als zijn energie zich richt op het verkopen van honing, dan slaagt hij er in een flinke hoeveelheid honing te plaatsen tegen goede prijzen.

Alle energie van het Bijenhuis is er op gericht om U de beste materialen te leveren tegen de laagste prijs en U een belangeloze service te bieden, die U nergens anders vindt. Wilt U eens kennis nemen van onderstaande prijzen? (Houdt U er echter rekening mee, dat de prijzen voortdurend aan schommelingen onderhevig zijn en dat wij steeds de dagprijzen in rekening brengen, die lager, maar ook hoger kunnen zijn!)

Pondsflacons , kristalhelder glas, elegant model, uw kostelijk product waardig, met metalen Schroefdoop, karton- en perkament-inlage, emballage op rekening, per 100	f 17,—	Electrisch ontzegelapparaat	f 6,75
Raathoningdoozjes met doorschijnend venster en bedrukt met aantrekkelijke tekst, per stuk slechts	f 0,17	Dubbele honingzeven	
Honingemmers , 5 ponds emmertje f 0,85, 10 ponds f 1,15, 25 ponds emmer f 1,70, 50 ponds emmer f 3,50, alles met deksel en in de bekende uitvoering.		doorsnee 16 cm, om aan de slinger te hangen	f 4,25
Het nieuwe etiket in kleurendruk , voor-naam, rustig en suggestief, per 100 f 1,50, per 1000	f 14,—	doorsnee 16 cm, om op de emmer te plaatsen	f 4,25
Honingetiket blauw met goud zelfde prijs.		doorsnee 22 cm, om op de emmer te plaatsen	f 5,60
Herzog Tafelslinger . Dit is verreweg de meest gevraagde slinger, ze biedt alle voordelen van een grote slinger, levensduur praktisch onbeperkt, slechts . . .	f 62,50	Glazen voederballon , 1 ltr, zonder bordje	f 0,60
Drieraamsslinger , ook een Herzogproduct	f 105,—	Bordje voor deze ballon	f 0,30
Vierraamsslinger , ook een Herzogproduct	f 135,—	Aluminium voederballon , compleet met bordje, 1 liter	f 2,20
Kolbtoestel voor het slingerbaar maken van heidehoning, ondanks de stijging van grondstoffen prijzen nog voor . . .	f 16,—	Voerbakje Joustra , hout	f 1,50
Ericaborstel , verricht dezelfde dienst als het kolbtoestel voor de imker met een paar kasten groot model f 5,—, klein model	f 2,75	Voerbakje om in de vliegopening te steken en een honingflacon op te zetten . . .	f 1,—
Labordoos voor het slingeren van korfhoning. Slingerhoning laat zich beter en duurder verkopen dan pershoning! Per stuk	f 4,75	Voerbakje „Succes” metaal, inhoud ± 2 liter	f 3,25
Ontzegelmes , het bekende „spinaziemes-model” met opgewipte punt en gelakt houten handvat	f 4,—	Zinken voerbak voor V.S. kast	f 7,50
Ontzegelvork in de bekende doelmatige uitvoering	f 2,20	Suikerstroopweger , geeft het soortelijk gewicht van de oplossing aan	f 1,60
		Paradichloorbenzol ter werking van de wasmot. Grote flacon f 0,75, kl. flacon	f 0,25
		Stromat voor warme winterbedekking:	
		in houten raam, met huls en spon . . .	f 3,25
		in houten raam, zonder spon	f 2,35
		zonder raam, met huls en spon	f 2,25
		zonder raam, zonder huls en spon . . .	f 1,35
		Glasdekraam , voor winterbedekking warm toe te dekken om condensatie te voorkomen. De bijen de gehele winter zichtbaar!	f 3,40
		Dekplank Ideaal met schijf voor voeren .	f 3,—
		Dekplank Universeel , bijenruimte aan beide kanten, voergat voor voerbakje „Succes” waarop bijenuitlaat past . .	f 2,50
		idem met bijlevering van bijenuitlaat .	f 3,20
		Dekkleeftje vilt	f 0,80

Tel. 2863

GOEDE DINGEN

Giro 1171

BIJENHUIS WAGENINGEN

Druk: N.V. Uitgevers Mij De Gelderlander - Nijmegen